

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

צריך לדעת שהדבר הכי נפלא הוא להתחתן.
זהו כבר פלא שמוצאים את הזיווג האמיתי
והנפלאות הכי גדולות הן החתונה,
האהבה בין בני הזוג והשראת השכינה.

[מתוך השיעור 'נפלאות']

שו"ת מיוחד
על עבודת
התפילה

תרומה תשפ"ג

תרומה ה'תשפ"ג

04 "נפלאתה אהבתך" נקודה מעובדת

שדרוג הזוגיות לחברות נפלאה

05 נפלאות פלא הנישואין והאהבה שבין איש ואשתו

שיעור נשים

פלא הנישואין והאהבה שבין איש ואשתו

17 תפילה למעשה ראיון על עבודת התפילה בדורנו

עבודת התפילה וההתבוננות בדורנו

22 מותר תרומה קול שמחה

הלב מצפה לקדש הקדשים

23 הקידושין בהר סיני "ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין

אנכי ה' כאמירת הריני אישך

אנכי ה' כאמירת הריני אישך

25 חצפים למקדש מלכות ישראל – תיקון המדינה

דרך ארוכה וקצרה לבנין בית המקדש

26 הסיפור החסידי ארז נפל במקומנו

ר' ארז לבנון הי"ד

28 מענות ותשובות תשובות הרב לשואלים

תיקון לריקנות ורגשות אשם ויין בקידוש

ובפורים לאדם שנגמל מאלכוהול

29 פִּאֲזוֹר דְּלִדְבָרִים וְשִׁכְנֵי בְּתוֹכָם

רְזִי יִלְמֵד אוֹתְנֵנוּ מֵהִי הַתְּאֻוָּה שֶׁל ה'

וְלָמָּה כָּל־כֵּךְ כִּי־יִשְׁחַק מִחֻבּוֹאִים

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות** היקרים בתוך כל בית ישראל. "**מרבין בשמחה**" בחדש אדר עם **גליון נפלא לפרשת תרומה**, מלא בכל טוב.
השבוע בגליון:

שני שיעורים באמתחתנו השבוע: **שיעור לנשים מליל שבת משפטים וראיון מאלף של הרב ממוצאי ד' שבט על עבודת התפילה וההתבוננות בדורנו.**

השיעור הראשון - נפלאות - עוסק ב**נפלאות האהבה והנישואין** לרגל שמחתן של שתי כלות שהיו בקהל. בשיעור עוסק הרב בכל הופעות המילה "**נפלאות**" בתנ"ך ובהתקשרות שלהן ל**פלא הנישואין והאהבה שבין איש לאשתו**. שימו לב שהפרק הראשון קובע ברכה לעצמו, עוד לפני שצוללים לתופעות התנ"כיות. אל תפספסו.

השיעור השני - **ראיון עם הרב על עבודת התפילה** - נוגע בנקודת היסוד של **חסידות חב"ד**, עבודת התפילה **באריכות ובהתבוננות**. בראיון שנעשה עם מערכת "לחלוחית גאולתית" נוגע הרב בהכנות לתפילה, בתפקידה של התפילה באריכות, במהות **ההתבוננות הפרטית**, הכל מתוך **עמידה נוכח פני ה'** ועד **לתכלית המשיחית של התפילה**, גילוי ניצוץ משיח של המתפלל שמביא לגילוי מלך המשיח. **שיעור חובה לכל אחד ואחת!**

שבת שלום ומבורך,

המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

"נפלאות אהבתך"

הממוצעת בין שני סוגי האהבה – בסיסה אינו תלוי בדבר, אך מעורבות בה גם הרבה טובות-הנאה שכל אחד רוצה לקבל.

האם 'נגזר' על האהבה בין איש לאשתו להשאיר אהבה בינונית, פחותה מהחברות הנאמנה שבין דוד ליהונתן? אדרבא! "האשה הטובה היא החבר הטוב" – איש ואשה צריכים להיות חברים נאמנים. כאשר מדוממים את האהבה בין איש לאשתו ל"אהבה שאינה תלויה בדבר" יש בה יותר עוצמה וכח מכל חברות אחרת, שהרי היא מבוססת על הטבע שהטביע הקב"ה בעצם הבריאה ועל האחדות שבשורש נשמות האיש והאשה. לכן דווקא על איש ואשה נאמר ש"זכו – שכינה ביניהם" וכח האין-סוף של ההולדה מתגלה דווקא בקשר הפלאי שלהם. מהו היחוד של אהבת דוד ויהונתן, ממנו ניתן ללמוד כיצד לרומם את אהבת האיש והאשה? השוואת היחס של דוד ויהונתן ליחס של איש ואשה רמוזה בכך שלשמות המקוריים שלהם, דוד ויונתן, נוספות האותיות י (דוד) ו-ה (יהונתן) – האותיות הרומזות ל"שכינה ביניהם" בין איש ואשה (שעל אהבתם נאמר "רשפיה רשפי אש שלהבתיה"). אך יש כאן חילוף והתכללות – לדוד, המייצג את האשה-המקבל (המלכות), נוספת י של איש וליהונתן, האיש-המשפיע (הנותן), נוספת ה של אשה. בשביל זוגיות חברית באמת צריך כל אחד מבני הזוג להיות גם משפיע וגם מקבל. אצל מי שאהבתו אינו תלויה בדבר ההשפעה הנקיה היא טבעית, אך החידוש הוא שעליו גם לדעת לקבל – קבלה שלא נובעת מאינטרס אגואיסטי אלא למען עצם קשר החברות בין בני הזוג. כך מגיעים ל"נפלאות אהבתך" גם בקשר בין איש לאשתו.

דוד המלך מקונן "צר לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאד נפלאות אהבתך לי מאהבת נשים". הדוגמה היסודית לנפלאות האהבה היא "אהבת נשים", האהבה שבין איש לאשתו, אך יש כאן אהבה נפלאה ממנה. הכיצד?

אהבת דוד ויהונתן – שיאה של אהבת ישראל (השווה לה בגימטריא) – היא הדוגמה בחז"ל ל"אהבה שאינה תלויה בדבר". היפוכה הגמור, "אהבה שהיא תלויה בדבר", הוא אהבת-תאות אמנון לתמה, הבטלה והופכת לשנאה. המהר"ל מסביר ש"אהבת נשים" היא הממוצע בין שתי האהבות. מחד, ודאי שיש בחיי הנישואין 'רווחים צדיים' גדולים, בגשמיות וברוחניות, והאינטרסים השונים תופסים מקום באהבת איש ואשה. מאידך, אהבה זו במהותה ועיקרה אינה תלויה בדבר, "שכך ברא הקב"ה עולמו, שיהיו לבשר אחד, כדכתיב בקרא 'על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד', ובודאי אין הכתוב מדבר שיעזוב את אביו ואת אמו וידבק באשתו משום שהאשה היא להנאתו, רק הכתוב מדבר שכך הוא בעצם הבריאה שהאיש ידבק באשתו".

"אהבה שאינה תלויה בדבר" היא אהבת הצדיקים, המלאים רגש טהור ואמתי, נטול אנוכיות. "אהבה שהיא תלויה בדבר", אגוצנטרית ואינטרסנטית, היא אהבת הרשעים. האהבה הרגילה שבין איש לאשתו היא אהבת הבינונים,

השיעור מוקדש לזכות: החתן והכלה
 שמואל חיים ומנוחה רחל ש' הכהן זייגן
 לרגל בואם בברית הנישואין - אור ל-ל' שבט תשפ"ג

שיעור

נפלאות האהבה – שיעור לנשים

נפלאות

קיצור מהלך השיעור

בשבת האחרונה זכה גליוננו, "נפלאות", לשיעור מיוחד על ההופעות של שמו בתנ"ך. השיעור נמסר בשמחתן של שתי כלות והדבר ניכר בכך שכל ה"נפלאות" מתקשרות ל**פלא הנישואין והאהבה** שבין איש ואשתו. **פרק א** הוא הקדמה מרתקת, הקובעת ברכה לעצמה, בסוד הפסוק "**נפלאותה אהבתך לי מאהבת נשים**" וישומו דווקא באהבה שבין איש ואשה. **פרק ב** הוא התבוננות שלמה ב-יג הופעות המלה "**נפלאות**" בתנ"ך.

נפלא הוא להתחתן! פלא הוא תופעה שלמעלה מטעם ודעת. כאשר זוכים להכיר את בן-רבת הזוג זהו כבר פלא, שמוצאים את הזיווג האמתי, והנפלאות הכי גדולות הן החתונה, האהבה בין בני הזוג, השראת השכינה בין בני הזוג ש"זכו – שכינה ביניהם".²

"נפלאותה אהבתך לי מאהבת נשים" הפסוק המובהק שמקשר בין הנפלאות לאהבה הוא פסוק שאומר דוד המלך בקינה שלו על יהונתן – "נְפִלְאוֹתָהּ אֶהְבֶּתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נְשִׁים".³ קודם כל, הפסוק אומר שהאהבה היא

א. "נפלאותה אהבתך"

פלא הנישואין

שבת שלום לכולן ומזל טוב לכלות – לילה שהתחתנה בשבוע שחלף ולכלה שתחתן בע"ה שבוע הבא – שתזכינה להקים בתים נאמנים בישראל.

בהשגחה פרטית חשבתי על שם העלון שלנו, שברוך ה' יוצא כל שבוע – "נפלאות", על פי הפסוק "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".⁴ נתבונן בשיעור היום בעניין של "נפלאות" כמו שהוא מופיע בתנ"ך. אבל קודם כל, בהקשר שנמצאים בו עכשיו, צריך לדעת שהדבר הכי

נרשם (מהזכרון) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ליל שבת משפטים, אור לכ"ז שבט תשפ"ג - כפ"ח.

א תהלים קיט, יח.

ב סוטה יז, א.
 ג שמואל"ב א, כו.

נפלאה, אבל כתוב בו שיש אהבה נפלאה עוד יותר מהאהבה בין איש ואשה – האהבה שהופיעה בחברות-הנפש בין דוד ויהונתן. לפני שנסביר יותר לעומק נראה כמה מדברי המפרשים בפשט הפסוק:

המלה "נפלאה" היא צורה חריגה של הבנין. הרד"ק¹ כותב ש"נפלאה" היינו "בשני סימני נקבה" – כלומר, גם ה"ת" וגם ה"ה" הן סימן של הטיה לנקבה ("נפלאה" ו"נפלאה") וכאן ישנם שני הסימנים – ומסביר ש"הכפל לחזק פליאת האהבה". יש ביטוי "חשך כפול ומכופל" ואפשר לומר שכאן יש את הלעומת-זה שלו – נשיות כפולה ומכופלת. אפשר להסביר שעד החתונה הבת היא אשה אחת, אשה במדרגה אחת, אבל בשביל להתחתן ולהגיע ל"פליאת האהבה" של "אהבת נשים" (מיעוט רבים שתיים, כדלקמן) היא צריכה להכפיל את הנשיות שלה².

בהסבר הפשט של "אהבתך" המפרשים אומרים שני פירושים הפוכים – ש"אהבתך" היינו האהבה של דוד ליהונתן או שהיא האהבה של יהונתן לדוד³. גם ביחס ל"אהבת נשים" יש מי שמפרש שהיא האהבה של הנשים לגברים שלהם⁴ ויש מי שמפרש שהיא האהבה של הנשים לנשים⁵. כמו שנראה בהמשך, הדור צדדיות של האהבה שייכת כאן לנפלאות האהבה המיוחדת שיש ללמוד מהפסוק. הרלב"ג אומר כאן משהו חריף. שלא יהיה

כשאשה הולכת להתחתן היא מקבלת מאגר גדול של אהבה, מספיק אהבה גם לאיש וגם לילדים, כן ירבו

ד וכן הוא בפירוש רבי ישעיה עה"פ.
ה וראה גם יין משמח ח"א ש"ז בתורה "ליל הכלולות".
ו מצודת דוד.
ז רלב"ג עה"פ; צרור המור בראשית ג, טז (ושם מט, ח).
ח צרור המור ה"ל; פרדס יוסף בראשית ג, טז.
ט פרדס יוסף ויקרא יט, יח.

י וראה בצרור המור ה"ל באופן המצוי – בעזרת ה' – בכל בית, שלמרות שכל עצבון וצער ההריון והלידה באים לאשה מבעלה עדיין היא אוהבת את בעלה ומשתוקקת לקרבתו (כולל בשעת הלידה עצמה).
יא כלל גדול בתורה עמ' קפ"קפג. ובכ"מ.

הקשר עם האשה

יכול וצריך להיות
קשר החברות הכי
עמוק, קשר של
"אהבה שאינה
תלויה בדבר"
של החברים הכי
טובים

חברים נאמנים

בדרך כלל "אהבת נשים" היא האהבה הבינונית, אהבה שהיא גם "תלויה בדבר" וגם "אינה תלויה בדבר", אבל האם אפשר להעלות אותה לדרגה השלמה של "אהבה שאינה תלויה בדבר", כאהבה בין החברים דוד ויהונתן? התשובה היא – בהחלט כן! ישנו פתגם

קדום ש"האשה הטובה היא החבר הטוב"^ט – הקשר עם האשה יכול וצריך להיות קשר החברות הכי עמוק, קשר של "אהבה שאינה תלויה בדבר" של החברים הכי טובים. לפי הפתגם הזה יש לנו פרק שלם בספר שכינה ביניהם שמסביר איך בני זוג צריכים להיות "חברים נאמנים"^כ (כשכל חבר נאמן מוצא חן באמת בעיני זולתו).

הקשר בין איש ואשה נקרא דעת – "והאדם ידע את חוה אשתו"^{כא}. ה"נפלאות" הן למעלה מטעם ודעת, פלא של אהבה מתוך הכרה שאיני יודע באמת את בן הזוג, אבל הקשר מופיע גם בדעת – מחפשים מישהו שיודע אותי מתוך ההכרה שהוא לא באמת יודע עד הסוף^{כב}.

בפסוק שלנו, עוד לפני ה"נפלאות" אהבתך לי מאהבת נשים", הדעת שמחברת את דוד ויהונתן, כתוב "אחי יהונתן נעמת לי מאד". הכל מתחיל מ"אחי יהונתן", מאחזה, כמו בקשר בין איש ואשה. החתן בשרד השירים אומר לכלה "אחתי, רעיתי, יונתי, תמתי"^{כג}. אלה ארבע דרגות של קשר^{כד} – מתחילים מאהבה טבעית, כמו בין אח ואחות; אחר כך עולים ל"רעיתי", קשר רגשי יותר, של איש ואשה; השלב הבא הוא "יונתי",

אהבת ישראל אמתית צריך גם לב גדול ומלא אהבה וגם חכמה אמתית).

את האהבה בין דוד ויהונתן מביאים חז"ל כדוגמה ל"אהבה שאינה תלויה בדבר"^{כז}. המהר"ל מאריך להסביר^{כח} ש"אהבת נשים" היא אהבה שבין "אהבה שהיא תלויה בדבר" ל"אהבה שאינה תלויה בדבר" – זו אהבה שהיא

קצת "תלויה בדבר" ("מפני שהאשה 'עזר כנגדו'^{כט}") וקצת "אינה תלויה בדבר" ("שכך ברא הקב"ה עולמו שיהיו 'לבשר אחד'^ל... שכך הוא בעצם הבריאה שהאיש ידבק באשתו").

כאשר קוראים את אריכות דברי המהר"ל אפשר לקבל הבנה חדשה על המושגים היסודיים עליהם מבוסס ספר התניא, צדיק-בינוני-רשע^{לא}, בהקשר של הקשרים עם אנשים, החל מהחברה הסובבת ועד לקשר עם בן הזוג:

הצדיק הוא מי שהקשרים שלו הם "אהבה שאינה תלויה בדבר" – הוא משפיע ומעניק ללא כל אינטרס. הרגש של הצדיק הוא רגש אמת, רגש טהור, רגש עצמי. אצל הרבי יש מושג "שמחה בטהרתה"^{לב}, כאן יש אהבה בטהרתה^{לד}. הרשע הוא מי שהקשרים שלו הם "אהבה התלויה בדבר" – הכל אצלו עם אגו, כל הקשרים הם מתוך אינטרס שלו להרויח (או בגשמיות או ברוחניות, לקבל סיפוק עצמי). החידוש של המהר"ל, שלא הייתי חושב עליו בלי שהוא כותב, שיש גם קשר באמצע, שהוא חצי תלוי בדבר וחצי לא תלוי בדבר – זהו הקשר של הבינוני, שבין הצדיק והרשע.

יב אבות פ"ה מט"ו.

יג דרך חיים על אבות פ"ה מי"ד.

יד בראשית ב, יח.

טו שם פסוק כד.

טז וראה באופן דומה גם הקדמת שכינה ביניהם הערה א.

יז שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

יח וראה גם בשיעורי י"ב אלול תשע"ט ושבת שובה תש"פ.

יט משלי ישראל תקפח.

כ שכינה ביניהם פ"ד.

כא בראשית ד, א.

כב ראה יין משמח ח"ב ש"ה בתורה "דיעה ואידיעה".

כג שה"ש ה, ב.

כד יין משמח ח"ד תורה "אחתי רעיתי יונתי תמתי" וש"נ.

האיש והאשה, את ההפיכה שלהם לחברים נאמנים, חברים הכי טובים במדרגה שאפשר לומר עליה "נפלאותה לי אהבתך מאהבת נשים". אדרבא, אז אהבה זו גם עולה על חברות נאמנה שאינה בין איש ואשה, שהרי דווקא באהבת איש ואשה צד האהבה שאינה תלויה בדבר מבוסס על הטבע האלקי שבעצם הבריאה שמצדו "והיו לבשר אחד" בשלמות.

התכללות המשפיע והמקבל

מה ההסבר הפנימי לקשר בין דוד ויהונתן? איך אפשר להשוות אותו לקשר בין איש ואשה? בחומת אנך מביא החיד"א^ל שהשם המקורי של יהונתן הוא יונתן והוסיפו בו ה. גם בשם דוד, בדברי הימים ובעוד מקומות, יש תוספת של האות י, דויד. אם כן, בדויד ויהונתן יש תוספת של י-ה, כמו באיש ואשה, שחז"ל אומרים שכאשר ה-י וה-ה שלהם גלויים אזי שכינה שרויה ביניהם. הוא מסביר שה"נפלאותה אהבתך לי מאהבת נשים" הוא משום שאצל איש ואשה כבר יש י-ה, זהו משהו טבעי באהבה, ואילו דוד ויונתן הגיעו מעצמם למדרגה הזו.

אבל יש כאן משהו יותר מיוחד: מה היחס בין דוד ויונתן? החומת אנך מביא מרבי חיים ויטאל, דבר ידוע^א, שהיחס בין דוד ויונתן הוא אכן יחס של איש ואשה, אבל לכאורה בכיוון ההפוך – דוד תמיד שייך למלכות, כפשוטו, ויונתן הוא התפארת או היסוד, ואילו התוספת בשמות שלהם היא י של איש לדוד ו-ה של אשה ליהונתן! יש כאן איזה חילוף בתפקידים שלהם. החילוף הזה הוא גם הפשט – הרי יהונתן הוא הבן של המלך, יורש העצר, ודוד אמנם מכה את גלית וגם נעשה חתן של המלך, אבל הוא עבד של המלך, הוא 'מקבל' ביחס ליורש העצר. ובכל זאת, יהונתן אומר לו "ואתה תמלך על ישראל ואנכי אהיה לך למשנה"^ב

קשר של "עיניך יונים"^ב, קשר של השכל שהוא פנימי ועמוק יותר; ובסוף מגיעים ל"תמתי" – "תמתי" פירושו 'שלמה שלי', קשר ששייך לכתה, אבל חז"ל דורשים^ב ש"תמתי" היינו "תאומתי", יש כאן שוב חזרה לקשר הטבעי והעצמי של האחוה. אחרי ה"אחי יהונתן", הרגשה של קשר טבעי ועצמי, מגיעים ל"נעמת לי מאד" – עוד לפני האהבה פשוט מרגישים נעים מאד ביחד. במושגים של הספירות "אחי" שייך לחכמה, בה מאיר "אחד האמת"^כ (יש אפילו פעם אחת בתנ"ך^כ שכתוב "אחד" בלי ד, "אח"). "נעמת לי מאד" שייך לאהבה רבה של ספירת הבינה. רק אחד כך מגיעים למדרגת החיבור של הדעת. זהו סדר הקשר בכלל בין איש ואשה, הרגשת בסיס של אחוה, חויה שנעים מאד ביחד, ואז אפשר להתחתן ולהגיע ל"אהבת נשים". כאן יש בדעת משהו עוד יותר מהדעת הרגילה של איש ואשה, מדרגה שאליה רוצים להעלות כל קשר בין איש ואשה.

מהי דעת? איך אדמו"ר הזקן מסביר בתניא? הוא כותב שדעת היא "התקשרות והתחברות"^{כז}. מה ההבדל בין התקשרות והתחברות? מה הן שתי המדרגות האלה בקשר של איש ואשה? החתונה מורכבת משני שלבים, קידושין ונישואין. היום אנחנו עושים את שניהם יחד, אבל אלה שני שלבים. כאשר החתן מקדש את הכלה, כשהוא אומר לה תחת החופה "הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל", נעשית ביניהם התקשרות – יש ביניהם קשר, אפילו שעדיין אין ביניהם חיבור. אחר כך, הנישואין – וכל החיים שבאים אחריהם – הם כבר "התחברות". "התחברות" אינה רק החיבור הגופני. בין איש ואשה חייב להיות חיבור גופני, כדי שיהיו ילדים, אבל "התחברות" כוללת את כל החברות בין

כה שה"ש א, טו; ד, א.

כו שה"ש רבה ה, ג.

כז תניא פל"ה בהגהה.

כח יחזקאל יח, י כפירוש הרד"ק.

כט תניא פ"ג.

ל מספר גט פשוט קטס"ק קכ"א.

לא ספר הליקוטים שמואל פי"ח.

לב שמואל"א כג, יז.

בשביל שתהיה חברות אמתית הוא מבין שהוא צריך לא רק להשפיע אלא גם לקבל - להשפיע מתוך "אהבה שאינה תלויה בדבר", בלי שום אינטרס, וגם לקבל לא מתוך אגו, לא בשביל עצמו, אלא בשביל הקשר

בתנ"ך. המספר הזה בעצמו הוא כבר דבר יפה. מקור ה"נפלאות", שלמעלה מטעם ודעת, הוא בכתר – כמו שיעוד נרחיב גם בהמשך – ומהכתר נמשכות יג מדות הרחמים, יג המשכות "נפלאות". עוד דבר יפה שבולט כאשר מתבוננים בכך הוא שהמלה "נפלאות" בפסוק 'שלנו', "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", היא ההופעה השביעית – האמצעית מבין יג ההופעות. האריז"ל מסביר^{לה} שהסוד של יג הוא 1 מכל צד ו-א באמצע, כמו מילוי האות 1 – ואו (המילוי בשם מה וגם בשם סג). זהו גם

הסוד של השבת שנמצאת באמצע, כשלפניה ששה ימים שמכינים לשבת ואחריה ששה ימים שמתברכים מהשבת.

נעבור על יג הפסוקים עם קצת הסבר, במיוחד בחיפוש של הדבר הכי נפלא, האהבה בין בני זוג, בתוך ה"נפלאות":

"מחר יעשה הוי' בקרבכם נפלאות"

בתורה המלה "נפלאות" בכתוב הזה לא מופיעה. הפעם הראשונה שכתוב "נפלאות" בתנ"ך היא בספר יהושע^{לב}, לפני מעבר הירדן והכניסה לארץ:

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם הַתְּקַדְּשׁוּ כִּי מָחָר יַעֲשֶׂה הוֹי' בְּקִרְבְּכֶם נִפְלְאוֹת.

העם צריך להתקדש – להתכונן לכך שה' יעשה נפלאות – הנפלאות של קריעת וחצית הירדן, עם כל מה שהיה שם. חתן וכלה צריכים להרגיש שהם נמצאים עדיין בחוץ לארץ, לפני הכניסה לארץ שבה שורה השכינה, וה"נפלאות" של החתונה הם נס המעבר לארץ ישראל, לבית שהם

– הוא מוסר לו את המלכות, שהוא יהיה יורש העצר, הוא יהיה המשפיע, ויהונתן יהיה המשנה שלו, ה"עזר כנגדו". ה"נפלאותה" כאן הוא גם בחילוף התפקידים – והוא הפלא דאיש ואשה הם דכר ונוקבא, כל אחד בסדר המדרגה שלו, אבל דוד ויונתן כל אחד יש בו בחינת דכר ונוקבא והיא נפלאות מאהבת נשים".

מה לומדים מכאן? שהקשר של חברים נאמנים, העליה מסתם "אהבת נשים", הוא קשר שיש בו התכללות – שכל אחד הוא גם משפיע וגם מקבל. זהו לא תמיד דבר פשוט – יכול להיות

מישהו שהוא "שונא מתנת יחיה"^{לג}, הוא לא רוצה להיות מקבל, אבל בשביל שתהיה חברות אמתית, של "שוין בקומתו"^{לד}, הוא מבין שהוא צריך לא רק להשפיע אלא גם לקבל – להשפיע מתוך "אהבה שאינה תלויה בדבר", בלי שום אינטרס, וגם לקבל לא מתוך אגו, לא בשביל עצמו, אלא בשביל הקשר.

עד כאן הקדמה ראשונה על נפלאות האהבה – האהבה הנפלאה שלומדים מהפסוק הזה, שמלמדת על נפלאות האהבה שצריכה להיות בבית היהודי.

ב. יג "נפלאות" נפלאות הכתר

נחזור לנושא העיקרי שלנו – ההופעות של המלה "נפלאות" בתנ"ך. כאשר עושים חיפוש רואים שהמלה "נפלאות" – בצורה הזו, בכתוב מלא (שכמובן משפיע על הגימטריא של המלה), בלי אותיות נוספות – מופיעה בדיוק יג פעמים

לה – ראה ספר הליקוטים כי תש אפל"ד.
לו – יהושע ג, ה.

לג – משלי טו, כז.
לד – ראה ע"ח של"ו פרקים א"ב.

מסבירים שה' לא השלים את מעשה בראשית, יש עדיין חוסר־סדר מסוים, והתפקיד שלנו הוא "לעשות", לתקן את העולם ולעשות בו סדר. דברנו הרבה השבוע על לעשות סדר^{מד}, מודפס ב"נפלאות" של השבת. ככה חז"ל מפרשים^{מה}, אבל כעת אנחנו אומרים עוד שלב – ודאי ש"עולם על מילואו נברא"^{מו}, הכל נברא בסדר מושלם. בשביל מה? בשביל "לעשות" בלאגן... שה' יעשה נפלאות, שמשדדות את הטבע ויוצאת מהסדר, כדי להראות עד כמה הוא אוהב אותנו ("אהבה מקלקלת השורה"^{מי}).

"אראנו נפלאות"

הפעם השניה היא בספר מיכה^{מב}, בפסוק מאד מוכר:

פִּימִי יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת.
על יציאת מצרים נאמר "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זדועה"^{מט} – היינו שם כלה שהולכת 'על עוור' אחרי החתן שלה וגם הקדוש ברוך יצא לקראתנו כחתן לקראת כלה. ה"נפלאות" של יציאת מצרים הן נפלאות האהבה בין החתן־הקב"ה והכלה־כנס"י וה' מבטיח שבגאולה האמתית והשלמה גילויי נפלאות האהבה שלנו ושל ה' יהיו עוד יותר גדולים, "נפלאות" גם ביחס ל"נפלאות" של יציאת מצרים^{נא} (כידוע^{נב}), יחסית, הקשר שלנו עם ה' מאז יציאת מצרים הוא בגדר אירוסין ואילו בגאולה האמתית נגיע לקשר של נישואין – מעבר מ"התקשרות" ל"התחברות", כפי שהוסבר קודם).

יקימו ותהיה בו השראה פלאית של השכינה. חלק מהנפלאות שנעשו למחרת הוא ריכוז כל עם ישראל בין שני בדי הארון^{לח}, הסוד של "צמצם שכינתו בין שני בדי ארון"^{לח} ("בין שדי ילין"^{לט}), עליו נאמר "בזאת תדעון כי אל חי בקרבכם"^מ – "נפלאות" המתבטאות בצמצום־ריכוז השכינה בכל בית יהודי (בסוד "מועט מחזיק את המרובה" – העולה אהבת ישראל! – בני הזוג הם המועט, הממעטים את הרגשת עצמם לפתוח את לבם להשראת השכינה ביניהם, והמרובה היינו "דור ישרים יברך"^{מא} הנמשך

מכח האין סוף השורה ביניהם^{מב}, צאצאים רבים בסוד "נפלאות עד אין מספר" דלקמן).

המלה "נפלאות" מופיעה כאן עם הפועל "יעשה". כפי שנראה, הצירוף הזה חוזר שוב ושוב, גם ב"יג הפסוקים שנראה וגם בסמיכות של שרש פלא ושרש עשה בעוד הטיות בכל התנ"ך. הנפלאות שנמשכות מהכתר מופיעות דווקא בעולם העשייה. ב"נפלאות" ה' משדד את מערכות הטבע –

לשם מה? כדי להראות את האהבה הגדולה והנפלאה שלו אלינו. מעשה בראשית חותם במלה "לעשות"^{מג}, התכלית של כל הבריאה היא עשית הנפלאות לעם ישראל. בדרך כלל

"עולם על מילואו"

נברא, הכל נברא בסדר מושלם. בשביל מה? בשביל "לעשות" בלאגן... שה' יעשה נפלאות, שמשדדות את הטבע ויוצאת מהסדר, כדי להראות עד כמה הוא אוהב אותנו

לז בראשית רבה ה, ז. ובכ"מ.
לח שה"ש רבה א, סב.
לט שה"ש א, יג.
מ יהושע ג, י.
מא תהלים קיב, ב.
מב לקו"ת שה"ש מ, א ובכ"ד.
מג בראשית ב, ג.

מד שיעור כ"א שבט – נדפס בגליון משפטים.

מה בראשית רבה יא, ו ועוד.

מו ילקו"ש תהלים רמז תרל.

מז בראשית רבה נה, ח.

מח מיכה ז, טו.

מט ירמיה ב, ב.

נ פדר"א פ"מ. מובא ברש"י שמות יט, יז.

נא ראה זהר ופע"ח הנסמן באוה"ת נ"ך על מיכה ז, טו ועוד

נב ראה חומת אגן על שה"ש א, ד בשם מהרימ"ט.

"ועשה נפלאות אתה אלהים לבדך"

הפסוק הבא בתהלים פו^א:
 כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים
 לְבַדְּךָ.

כאן, בנוסף לקשר בין עשיה לנפלאות ("ועשה נפלאות") ולשרש הנפלאות במדרגת "לבד" ("לבדך"), רואים עוד תופעה שחוזרת הרבה פעמים בתנ"ך – המושג "נפלאות" הולך יחד עם המלה גדול (ממוצע כל אות בשרש פלא הוא שרש גדל). אמרנו שה"נפלאות" הן גילוי של האהבה, של לב גדול ורחב שצריך להיות כלפי הזולת. יש כאן בפסוק חזרה פעמיים על המלה "אתה", פניה לנוכח, לעצמות ה'.

"שיר חדש כי נפלאות עשה"

את הפסוק הבא, בתהלים צח^א, נאמר עוד מעט בקבלת שבת:

מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַהו' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עֲשֵׂה
 הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוּ וְזָרְעֵךָ קִדְשׁוֹ.
 "שיר חדש" הוא השיר של הגאולה, בה נשיר לה' שיר חדש^ב, ולמה שרים לה' שיר חדש? "כי נפלאות עשה" (עוד הופעה של נפלאות בעשיה). "הושיעה לו ימינו" אומר שה"נפלאות" נמשכות מצד ימין, הצד של גילוי האהבה. "זרוע קדשו" יכול להיות צד שמאל אבל הוא נכלל כאן בימין, ב"הושיעה לו ימינו".

גדולות, נפלאות ונוראות

הפסוק הבא הוא בפרק האחרון בספר רביעי של תהלים (שכנגד חומש במדבר), פרק קו^ג, והוא מתחבר גם לסיום הפסוק הקודם:
 ... עֲשֵׂה גְדֻלוֹת בְּמִצְרַיִם. וְנִפְלְאוֹת בְּאֶרֶץ חָם
 נוֹרְאוֹת עַל יַם סוּף.

כבר הזכרנו ש"נפלאות" מתחברות הרבה פעמים לשרש גדל, כמו כאן שה"נפלאות" באות

"הוי' אלהים אלהי ישראל עשה נפלאות לבדו"

ששת הפסוקים הבאים הם בספר תהלים. הפסוק הראשון הוא בפרק עב^ג, בסוף ספר שני של תהלים:
 בָּרוּךְ הוֹי' אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת
 לְבַדְּךָ.

בדרך כלל כתוב "הוי' אלהי ישראל"^ד אבל כאן בפסוק כתוב "הוי' אלהים אלהי ישראל", עם שם מלא "הוי' אלהים". "הוי' אלהים" מופיע לראשונה בתחלת הסיפור השני של מעשה בראשית – "ביום עשות הוי' אלהים ארץ ושמים"^ה (מיד אחרי "לעשות", שהזכרנו הרגע). זהו הפסוק ממנו לומדים בית הלל ש"ארץ קדמה"^ו, "ארץ [ואחר כך] ושמים" – קדימת הארץ לשמים היא קדימת הכלה לחתן, וזהו באמת דבר נפלא.

גם בפסוק הזה רואים ששרש עשה מצטרף למלה "נפלאות", ויש כאן עוד תופעה שחוזרת כמה פעמים – ה' עושה נפלאות "לבדו". בחסידות מבואר^ז שיש שלש מדרגות כלליות לפני הצמצום – יחיד, אחד, קדמון. קדמון הוא ההשערה שה' משער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל; אחד היינו אור אין סוף שלפני הצמצום, ההתגלות של ה' לעצמו כביכול (השרש למציאות של זולת); יחיד הוא ה"העלם העצמי של אור בעצמות המאור"^ח, המדרגה בה ה' נמצא "לבדו", לכן מוסבר^ט ש"לבד" שייך למדרגת יחיד, השרש הכי גבוה שדווקא ממנו נמשכות הנפלאות (עד לעולם העשיה, "עשה נפלאות").

נג תהלים עב, יח.

נד שמות ה, א ובכ"ד.

נה בראשית ב, ד.

נו חגיגה יב, א.

נד שער היחוד פרקים י"א.

נח המשך תרס"ו עמ' קפב ואילך.

נט לקו"ב לשעה"י פרקים ז'ח"ט' קעד, ב ואילך.

ס תהלים פו, י.

סא שם צח, א.

סב שמות רבה כג, יא.

סג תהלים קו, כב.

גבורה דעתיק. הרבי מסביר^{טז} שה"פלא" הופך בהמשך ל"אלף", הוא המקור בכתר ל"אאלפך חכמה"^{סח} ו"אאלפך בינה"^{סט}. כלומר, הפלא הוא בעצם כח המשכיל, המקור של החכמה, הסוד של מוחא-סתימאה דאריך בו מלובשת גבורה דעתיק^ל. ב"נפלאות" שבין החתן והכלה גבורה דעתיק היינו התגברות האהבה בין חתן וכלה, שתהיה גם אהבה כמים (בסוד "אחתי"), מצד עצם החסד, וגם תתגבר להיות אהבה כאש (בסוד "רעיתי") – "רשפיה רשפי אש שלהבתיה"^{טא} שבין איש ואשה (ששם י"ה הוא סוד "שכינה ביניהם").

נעיר שבפרק הבא בתהלים – אותו אמרנו לפני מנחה של ערב שבת – חוזר ארבע פעמים, אחרי כל אחד מ"ארבעה צריכין להודות"^{עב}, הפסוק "ידו להוי' חסדו ונפלאותיו לבני אדם"^{עג}, שמקשר גם הוא בין הפלא לבין החסד והאהבה של ה'.

"ואביטה נפלאות מתורתך"

הפסוק הבא הוא בפרק קיט, הפרק הכי ארוך והכי משוכלל בתנ"ך. זהו הפסוק ה"ח" בפרק, שהוא המקור של שם החוברת שלנו:

גַּל עֵינַי וְאֶבְיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

המלה "ואביטה" מופיעה רק עוד פעם אחת בתהלים, שלשה פסוקים קודם – "בפקודיך אשיחה ואביטה ארחתין"^{עד}. המפרשים מסבירים^{עה} ש"בפקודיך אשיחה" מדגיש את הדבור בפה – ולא רק הרהור במחשבה –

טז שיחות אה"ק ואמור תשנ"א.

סח איוב לג, לג.

סט ע"פ שבת קד, א.

ע ע"ח ש"ג (א"א) פ"ו.

עא שה"ש ח, ו.

עב ברכות נד, ב.

עג תהלים קז, חט"ו-כ"א.

עד תהלים קיט, טו.

עה חומת אנך ויוסף תהלות עה"פ. וראה גם בת"ו ובמצודת ציון.

בהמשך ל"גדלות" בפסוק הקודם, וכאן נוסף מושג שלישי שהרבה פעמים מתחבר ל"נפלאות" – נורא^{טז}. בתחלת תפלת עמידה אנחנו אומרים "אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא", ברור שיש כאן הקבלה, "הגדול" שייך ל"אלהי אברהם", קו הימין, "הגבור" ל"אלהי יצחק", קו השמאל, וממילא מובן ש"הנורא" שייך ל"ואהלי יעקב", הקו האמצעי. למה "נורא" שייך ליעקב? יעקב אומר "מה נורא המקום הזה"^{טז}.

בחסידות מוסבר^{טז} שהמושג פלא שייך לכתר והמושג נורא שייך לקו האמצעי שמקבל מהכתר. כשהפלא מהכתר, העל-מודע, מתגלה במודע,

הוא מתגלה כנורא, שהוא

גילוי של נשיאת הפכים

בכל הנקודות של הקו

האמצעי – התפארת

נושאת את ההפכים של

החסד והגבורה, הדעת

נושאת את ההפכים של

החכמה והבינה והיסוד

נושא את ההפכים של

הנצח וההווה. בתוך נשיאת

ההפכים הזו יש גם נתינת

כח "לאכללא שמאלא בימינא" – שהימין

יתגבר על השמאל ויכלול אותו.

צריך להבין את היחס בין שלשת המושגים

האלה – גדול, נפלא ונורא. אם אנחנו כבר

יודעים ש"גדולות" שייכות לחסד, קו ימין,

ו"נוראות" שייכות לתפארת, קו האמצעי,

מובן שה"נפלאות" שלנו שייכות לגבורה, לקו

שמאל. אבל לאיזו גבורה? לגבורה של הכתר,

טז המפרשים מסבירים שה"נורא" של ה"נפלאות" הוא בסוד "נורא עלילה על בני אדם" (תהלים סו, ה) – נפלאות ה' הנוראות מתבטאות בעלילות ההשגחה הפרטית – והוא סוד "כי אל דעות הוי' ולו נתכנו עללות" (שמואל"א ב, ג). והרמז: "כי אל דעות הוי'" עולה נפלאות!

סה בראשית כח, יז.

סו ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז עמ' כג ואילך. ובכ"מ.

כשהפלא

מהכתר, העל-

מודע, מתגלה

במודע, הוא

מתגלה כנורא,

שהוא גילוי של

נשיאת הפכים

בן ברכאל (בגימטריא **משיח**), שאומר דברים נכוחים אחרי ששלשת הרעים לא דברו אל איוב נכון^{פג}, ובדברי איוב לאחר התגלות ה' אליו מעין הסערה. אבל הפסוק הראשון הוא יחסית בתחלת הספר, בדברי אליפז התימני^{פד}:

עֲשֵׂה גְדֹלוֹת וְאִין חֶקֶר נִפְלְאוֹת עַד אִין מְסַפֵּר.
גם הפסוק זה מחבר את ה"גדלות" עם ה"נפלאות", את החסד עם הגבורה. ישנו פסוק מאד דומה (שאנו אומרים כל יום בברכת "אמת ואמונה" בתפלת ערבית), 'ב'רזוג' של הפסוק הזה, גם הוא בספר איוב^{פה} — "עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר". כאן מופיעה המלה "נפלאות" עם ו נוספת, ולכן לא ספרנו את הפסוק הזה, אבל שני הפסוקים מעידים ש"נפלאות" קשורות ל"אין מספר" (בגימטריא **אמת**), גילוי של איך-סוף.

הפסוק הבא הוא בדברי אליהוא בן ברכאל^{פו}:
יָרַעַם אֵל בְּקוֹלוֹ נִפְלְאוֹת עֲשֵׂה גְדֹלוֹת וְלֹא נִדְעַ.
עד עכשיו ראינו בעיקר "נפלאות" שקשורות לעשיה, אבל כאן ה"נפלאות" הן "בקולו" של ה' — ה' מרעים בקולו וכך מגלה ופועל "נפלאות". כאן העשיה שייך דווקא ל"גדלות", ששוב חוזרות יחד עם ה"נפלאות", ודווקא בהן כתוב "ולא נדע", מדרגה השייכת לכתר (לדרגת רישא דלא ידע ולא אתידע שבכתה, סוד האמונה שבכתה — כאשר אי אפשר לדעת צריך להאמין).

בהמשך דבריו אומר אליהוא^{פי}:
הַאֲזִינָה זֹאת אִיּוֹב עֲמֹד וְהִתְבּוֹנֵן נִפְלְאוֹת אֵל.
זהו פסוק "חב"ד"י מובהק, שקורא להתבוננות "עמוד" פירושו התעכב — צריך לעצור, להתעכב, כדי להתבונן ב"נפלאות אל"^{פג}. זהו עיקר העבודה החב"דית — התבוננות שאפשרית דווקא מתוך התעכבות ועמידה, לבטל את המהירות בלימוד

בדברי תורה. כתוב "כי חיים הם למצאיהם"^{פז} וחז"ל דורשים "למוציאיהם בפה"^{פח}. כאשר מקיימים "בפקודין אישיה", לומדים בדבור את הפקודים-המצוות של ה', ניתן לקיים גם "ואביטה אדחתיך" — להתבונן באורחות ה' שנסתרות בתוך המצוות שאני מבטא בפה^{פח}. על כך מתפללים "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" — תפלה שאזכה אכן ל"ואביטה" באורחות ה'.

בהקבלת יג ה"נפלאות" ל"יג מדות הרחמים ה"נפלאות" השביעי מכוון כנגד מדת "ואמת"^{פט} — "אין אמת אלא תורה"^{פז}.

"לעשה נפלאות גדלות לבדו"

גם את פסוק ה"נפלאות" האחרון בתהלים נאמר מחר, הוא נמצא בתוך "הלל הגדול" — פרק קלו^{פא}:

לְעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
על הפסוק הזה יש סיפור^{פב} שהיה עם הבעל שם טוב בתורכיה, בזמן שהוא ניסה להגיע לארץ ישראל, וגם ניגון עליו שמקובל שהוא מהבעל שם טוב (באותו סיפור). גם בפסוק הזה רואים שה"נפלאות" הולכות עם עשיה ("לעשה"), עם "גדלות" (שכאן אינן שם-עצם, אלא שם-תואר לנפלאות עצמן), עם "לבדו" וגם בקשר ל"חסדו" של ה'.
עד כאן הפסוקים בתהלים.

פסוקי "נפלאות" באיוב

ארבעת הפסוקים הבאים הם בספר איוב, שכבר מביא אותנו ל-12 הופעות של "נפלאות". רוב הפסוקים הם בסיום הספר, בדברי **אליהוא**

עו משלי ד, כב.

עז עירובין נד, א.

עח רד"ק עה"פ (וראה גם אבן עזרא והנסמן בהערה עה).

עט שמות לד, ו.

פ ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ועוד.

פא תהלים קלו, ד.

פב ראה אור ישראל ח"ג עמ' קצט ואילך. וש"נ.

פג איוב לב, ג.

פד שם ה, ט.

פה שם ט, י.

פו שם לז, ה.

פז שם לז, יד.

פח ראה עוד בקונטרס התפלה פ"א ובראיון מ'ד' שבת

הנדפס לקמן.

בוקע מתוך החשך של הופעה שלילית ראשונה מתגלה "יתרון האור מן החשך"^{צז}, דווקא כך יש באור עוצמה שאין באור שבא בלי קדימת החשך. כך מסביר אדמו"ר הזקן בתניא^{צח} שיש שני סוגי "מטעמים"^{צט} שה' אוהב – יש דברים שהם מתוקים לכתחילה ויש דברים שהם מרים או חמוצים אבל על ידי עבודה מתקנים אותם ועושים אותם ערבים לחך, ודווקא הדברים האלה ערבים יותר מאשר הסוכר המתוק לכתחילה. אבל כאן הסדר הוא הפוך – ההופעה השלילית באה בסוף. כאן יש תופעה של התגברות החושך דווקא בסיום^צ, כמו שהרבי הגדיר הרבה פעמים^{צח} את המצב בו אנחנו נמצאים היום, בסוף הגלות, כ"חשך כפול ומכופל".

צריך להסביר שבשביל להתמודד עם ה"נפלאות" האחרון, השקרים המופלאים של הדת השולטת בעולם, צריך את הכח של כל ה"נפלאות" החיוביות שמופיעות קודם. איך מתמודדים עם "על אל אלים ידבר נפלאות"? זו העבודה של "המהפכה הרביעית" – להגיע לכל העמים, לכל הנשמות שראויות לגיור שנפלו בתוך הקליפות, להאיר להן את אור התורה ולמשוך אותן אל האמת. צריך להגיע גם לכל ניצוצות החכמה ולקיים בהם "חכמה בגוים תאמין"^{צט}, להכניס אותם לתוך האמונה. בשביל העבודה הזו צריך את כל האור של נפלאות התורה, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", וכל הנפלאות שה' עושה לבדו. זו השליחות של הדור שלנו, שליחות של דוברות לכל העולם, שיש בה תפקיד מיוחד לנשים, כמו שאנחנו תמיד מסבירים^ק על "כן בנות צלפחד דברות"^{קא}.

צד קהלת ב, יג.

צה תניא פכ"ז.

צו בראשית כז, ד. וראה תקו"ז כא.

צז ראה זהר ח"א מ, ב; קע, א.

צח שיחת תזריע מצורע תשנ"א.

צט ע"פ איכה רבה ב, יג.

ק קס"ד דוד הנאמנים ח"ז עמ' 107; חוברת "צו השעה – טיפול שרש" עמ' סח ואילך. ובכ"מ.

קא במדבר כז, ז.

התורה ובעבודת התפלה.

את פסוק ה"נפלאות" האחרון בספר איוב אומר איוב עצמו, אחרי שה' מתגלה אליו ושואל את כל השאלות, ואז הוא מודה בקוצר השגתו^פ:

מִי זֶה מַעֲלִים עֲצָה בְּלִי דָעַת לְכֹן הַגְּדִתִּי וְלֹא אָבִין נִפְלְאוֹת מִמֶּנִּי וְלֹא אֲדַע.

כאן רואים של"נפלאות" שבאות מהכתר יש שרש ברישא דלא ידע ולא אתידע – "נפלאות ממני ולא אדע".

הפסוק האחרון של "נפלאות" בתנ"ך מופיע בספר דניאל. דניאל חוזה את המשך תולדות מלכות פרס ומה שיקרה אחריה, ומתאר מלך שיתגבר על כל המלכים האחרים וגם יחציף כלפי שמיא^פ:

וְעֲשֶׂה כְרִצְנוֹ הַמְּלָךְ וַיִּתְרוֹמֵם וַיִּתְגַּדֵּל עַל כָּל אֵל וְעַל אֵל אֵל אֱלִים יִדְבֵר נִפְלְאוֹת וְהַצְלִיחַ עַד כְּלָה יָעַם כִּי נַחֲרָה נְעֻשָׁתָה.

כאן המובן של "נפלאות" הוא דברים שאינם נכונים באופן מופלא – הוא יאמר על ה' יתברך, "אל אלים", דברי חירוף שקריים שכמותם לא נאמרו מעולם. המפרשים – החל מהאבן עזרא – מסבירים שהכוונה לקיסר הרומי קונסטנטין שאימץ את הדת הנוצרית כדת הרשמית של האימפריה הרומית. ה"נפלאות" השקריות שהוא מדבר על ה' הן האמונה באותו האיש, האמונה בשילוש ושאר עיקרי הנצרות^פ. אם כן, אחרי כל ה"נפלאות" החיוביות הכל חותם ב"נפלאות" שליליות ביותר.

הרבה פעמים אנחנו מדברים^פ על תופעה נפוצה בתורה שמושג מופיע בפעם הראשונה בצורה שלילית ורק ההופעות הבאות שלו הן חיוביות, ומסבירים שזהו הסוד של "ברישא חשוכא והדר נהורא"^פ – דווקא כאשר האור

פט איוב מב, ג.

צ דניאל יא, לו.

צא וראה פירוש רבי יוסף אבן יחיא עה"פ.

צב ראה הממד הפנימי ויגש ובכ"ד.

צג שבת עז, ב.

תכלית הסוד של ה"נפלאות" הוא להביא את הפלא הנעלם, השייך לכתר, לגילוי מפורש ובהיר בעולם

פסוק נוסף 'נשמיט' מפסוקי הנפלאות, כדי שהפסוק שלנו יהיה מקור ל-יא פסוקים של "נפלאות" בהמשך התנ"ך? פשוט מאד – את הפסוק האחרון, בו ה"נפלאות" באות במובן שלילי. עד שה"נפלאות" האחרונות יתוקנו, פסוק ה"נפלאות" היחיד בתורה רומז שאחריו יבוא עוד יא פסוקי "נפלאות" חיוביים^{קה} (ועדיין ה"נפלאות" שבו עצמו חסרות, עד לתיקון הפסוק האחרון).

תכלית הפלא – מהסתר לגילוי

המדקדקים מציינים^{קז} ששרש פלא הוא אחד השרשים בלשון הקדש שיש במשמעותו דבר והיפוכו. כל ה"נפלאות" הן דברים נסתרים ונעלמים, "כי יפלא ממך דבר"^{קח}, אבל יש בתורה כמה פסוקים בהם שרש פלא בא במשמעות של אמירת דבר מפורש ובהיר – "איש או אשה כי יפלא לנדר"^{קה}.

מכאן נלמד כי תכלית הסוד של ה"נפלאות" הוא להביא את הפלא הנעלם, השייך לכתר, לגילוי מפורש ובהיר בעולם. איפה כתוב "במופלא ממך אל תחקור"? בבן-סירא, מהספרים החיצוניים, אבל אצלנו מבקשים "גל עיני ואביטה נפלאות", להגיע ל"אראנו נפלאות". המצב של ההסתר וההעלם, "יפלא ממך דבר", הוא מצב של הכנעה ("חשי"), ואילו הגילוי המפורש והבהיר הוא המתקה ("מל" לשון מילול ודבור). בין הכנעה להמתקה ישנו שלב ההבדלה ("מל" לשון מילה)^{קט}. על "נגד כל עמך אעשה נפלאות" מסביר רש"י שזהו מענה לבקשת משה "ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני

קה יא פסוקי הנפלאות הללו עולים יחד 23310 - 210 פעמים פלא! (יא פעמים נפלאות - הרמזות בפסוק הראשון - ועוד סג פעמים הריון, ודוק).

קו קונקורדנציה מנדלקורן. וראה תקנת השבין פ"ו.

קז דברים יז, ח.

קח במדבר ו, ב.

קט ראה כש"ט (קה"ת) אות כח.

"נגד כל עמך אעשה נפלאות"

עברנו על כל יג ה"נפלאות" בתנ"ך – כולם בנביאים-כתובים, כשאין אף אחד בתורה. בתורה מופיעה המלה נפלאות רק פעם אחת, אבל בכתיב חסר, "נפלאות" (ובעצם זו ההופעה היחידה של המלה "נפלאות" בכתיב זה בכל התנ"ך)^{קב}:

וַיֹּאמֶר ה' הִנֵּה אֲנֹכִי בֹרֵת בְּרִית נְגִיד כָּל עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה וְנִפְלְאוֹת אֲשֶׁר לֹא נִבְרְאוּ בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הַגּוֹיִם וְרָאָה כָּל הָעָם אֲשֶׁר אִתָּךְ בְּקִרְבּוֹ אֵת מַעֲשֵׂה הוֹי כִּי נִזְרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ.

פסוק הנפלאות המובהק הזה, פסוק הנפלאות היחיד בתורה, עם לשון עשיית נפלאות וגם יחד עם ה"נורא", מופיע מיד אחרי יג מדות הרחמים – הוא השרש לכל יג פסוקי ה"נפלאות" בהמשך. אם נרצה לצרף אותו עצמו ל-יג הפסוקים נוכל להשמיט במקומו את הפסוק "עמד והתבונן נפלאות אל", בו ה"נפלאות" מופיעות בסמיכות וממילא בניקוד שונה משאר ה"נפלאות" (אם נעשה כך הפסוק 'שלנו', "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", יזוז מתיקון "ואמת" לתיקון "נצר חסד" – המזל העליון בו תלוי פרצוף אבא^{קכ}, ספירת החכמה, "אורייתא מחכמה נפקת"^{קכד}).

ורמו יפהפה: כל הביטוי "נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים וראה כל העם אשר אתה בקרבך את מעשה הוי' כי נורא הוא אשר אני עשה עמך" עולה יא פעמים נפלאות! יש כאן דוגמה לתופעה שאנחנו מכירים מכמה מקומות, שמלה כתובה בפסוק בכתיב חסר דווקא כדי שכל הפסוק ירמוז לאותה מלא בכתיב שלה. איזה

קב שמות לד, י. יש בפסוק גל תבות, רמז ל"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך [מפסוק הנפלאות בתורת משה]."

קג ע"ח שער הכללים פ"ה ועוד.

קד זהר ח"ב קכא, א.

האדמה"ק¹ – "נפלאות" מלשון הפליה (פלא שמתחבר גם לשרש פלה) הוא שלב הביניים. בתחלה חשים שהפלא נפלא ומכוסה לגמרי, אחר כך מרגישים שיש כאן משהו אחר ונבדל – מופלה-מופלא משאר המציאות – ולבסוף הפלא מתפרש ומאיר בבהירות לעולם כולו.

ק¹ שמות לג, טז.

הַלּוּמִד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ הנפלאות הכי גדולות הן הנישואין – מפלא מציאת בן הזוג ועד לנפלאות האהבה והשראת השכינה בין האיש והאשה.
- ◆ בחתונה האשה מכפילה את הנשיות שלה וכך מתגלה "פליאת האהבה".
- ◆ עם הנישואין מקבלת האשה מאגר של אהבה שמספיק לאהבת האיש ואהבת הילדים שיוולדו.
- ◆ הצדיק אוהב "אהבה שאינה תלויה בדבר", הרשע אוהב "אהבה שהיא תלויה בדבר" ואהבת הבינוני מעורבת.
- ◆ בנוהג שבעולם "אהבת נשים" מקצתה תלויה בדבר ומקצתה אינה תלויה בדבר והעבודה היא להעלות אותה לאהבת חברים נאמנים.
- ◆ פלא האהבה שלמעלה מטעם ודעת צריך להתגלות בידיעה בין איש ואשה.
- ◆ הקידושין והנישואין הם התקשרות והתחברות.
- ◆ הבסיס לנישואים הוא הרגשת אחוה (מצד החכמה) ונעימות (מצד הבינה) ואז מגיעים לאהבה-ידיעה שבין איש לאשתו (מצד הדעת).
- ◆ בין חברים נאמנים יש התכללות – כל אחד הוא גם משפיע (מתוך "אהבה שאינה תלויה בדבר") וגם מקבל (לא מתוך אינטרס אלא לטובת הקשר).
- ◆ יג פסוקי "נפלאות" בתנ"ך הם בסוד יג מדות הרחמים הנמשכות מהכתר.
- ◆ חתונה היא כמו הכניסה לארץ – מעבר מחוץ לארץ למקום הראוי להשראת שכינה.
- ◆ ה' עושה נפלאות – תוך שידוד המערכות – כדי לגלות את אהבתו אלינו.
- ◆ ה"נפלאות" ביציאת מצרים הן האהבה בין ה' החתן אלינו-הכלה וכך יהיה ביתר שאת בגאולה האחרונה.
- ◆ ה"נפלאות" שבכתר מתגלות כנשיאת הפכים (והגברת הימין על השמאל) ב"נוראות" שבקו האמצעי.
- ◆ גדולות-נפלאות-נוראות הן כנגד ימין-שמאל-אמצע.
- ◆ ה"נפלאות" הן הגברת האהבה בין איש ואשתו – לעלות מ"אהבה כמים" ל"אהבה כאש".
- ◆ דווקא בעת לימוד התורה בפה ניתן להתבונן בסודות הטמונים בה.
- ◆ ה"נפלאות" האחרונות בתנ"ך הם שקרי הדת הנוצרית – צריכים את כל עצמת ה"נפלאות" החיוביות כדי לחולל את המהפכה הרביעית ולהתגבר על ה"נפלאות" השליליות.
- ◆ נגד כל עמך אעשה נפלאות" הוא השרש בתורה לכל ה"נפלאות" בנ"ך.
- ◆ תכלית ה"נפלאות" היא להביא את הסוד לגילוי בהיר ומפורש.

השיעור מוקדש לזכות: החתן והכלה
אריאל ויערה זוהר ש' זברג
 לרגל בואם בברית הנישואין - **אור-לא' אדר תשפ"ג**

שיעור

ראיון על עבודת התפלה בדורנו

תפלה למעשה

קיצור מהלך השיעור

אחד מיסודות החסידות בכלל וחסידות חב"ד בפרט הוא הדגש על **עבודת התפלה**. יש הטועים לחשוב שבדור האחרון, בו מודגשת **עבודת השליחות**, התפלה בהתבוננות תופסת פחות מקום. כדי לחזק את עבודת התפלה גם בדור הזה יזם ארגון '**לחלוחית נאותית'** פרוייקט של **ראיונות** עם זקני החסידים וחשובי המשפיעים אודות '**עבודת התפלה בדור השביעי'**. במסגרת הפרוייקט הזה נערך גם הראיון המאלף שלפנינו. חובה לכל מתפלל!

עבודת התפלה שומרת על הכיוון בכל המעשים שלנו. גם כשהחסיד עושה שליחות, עסוק ב'מבצעים', הוא צריך לקיים "שויתי הוי' לנגדי תמיד"¹. רק עבודת התפלה, בה עומדים "נכח פני א־דני", שומרת על האדם בשאר הזמן ומבטיחה שהוא יהיה נוכח פני ה' במשך כל הזמן. ממילא, אם החסיד מקיים כדבעי את עבודת התפלה הוא כל הזמן עם ה'. זהו הפירוש הפנימי למאמר חז"ל "הלואי ויתפלל אדם כל היום כולו"², שהוא ה"תפלה באריכות" הכי גדולה – הלואי והאדם יהיה כל היום כולו עם ה', ידע תמיד שהוא לא יכול לעשות שום דבר בעצמו

מה החשיבות הגדולה של עבודת התפילה בחייו של חסיד? מה יקרה אם אלמד הרבה חסידות וגם אתעסק בהפצת המעיינות אבל לא אתפלל באריכות?

קודם כל, צריך להדגיש שכאשר מדברים על עבודת התפלה, העיקר איננו האריכות (בזמן), שהיא משהו כמותי. עיקר עבודת התפלה הוא האיכות של התפלה, גם אם היא יחסית בקיצור, שהתפלה תהיה באמת "דברים היוצאים מן הלב"³ – "שפכי כמים לבך נכח פני א־דני"⁴.

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי ד' שבט תשפ"ג – טלפנית.

א ראה ספר הישר לר"ת ש"ג (הובא בשל"ה שעה"א אות ל); שירת ישראל לראב"ע עמ' קנו.

ב איכה ב, יט.

ג תהלים טז, ח.

ד ברכות כא, א.

שלפני התפלה יש שלש הכנות עיקריות – נתינת צדקה, הליכה למקוה ולימוד חסידות (שם מדובר על לימוד מוסר ובפרט מתוך ספר הזהר, אך ידוע שבדורות הבאים הסבירו רבותינו נשיאינו שמקיימים זאת בלימוד חסידות^ח).

ההקדמה לתפלה היא "הריני מקבל עלי מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך'^ט", כמו שלימד האריז"ל וייסד אדמו"ר הזקן בסידורו^י. הביטוי המעשי של "ואהבת לרעך כמוך" הוא נתינת צדקה, עליה נאמר "והלך לפניך צדקך"^{יב} – זו הכנה מאד חשובה לתפלה (ורמוז: "עבודה שבלב זו תפלה"^{יג} עולה אהבת ישראל!).

יחסית, שלש ההכנות שכתובות שם הן בגדר המשכת 'מקיפים' לפני העבודה הפנימית של התפלה. המקיפים נמשכים מהכתה, לפני העבודה הפנימית בחב"ד. לכן אפשר להקביל את שלש ההכנות שמונה שם אדמו"ר הזקן לשלשת הכוחות שבכתה (ג' רישין שבכתה, בלשון הקבלה): נתינת הצדקה היא הקיום הכללי של רצון ה', טבילת הטהרה במי המקוה מרעננת ומחיה את הטובל ("מים מצמיחים כל מיני תענוג" בקדושה) ועצם לימוד פנימיות התורה – עוד לפני ההתבוננות הפנימית – מגלה ומחזק את האמונה.

אחרי המשכת המקיפים, כולל לימוד החסידות ה'מקיפי' שהוא סגולה לחיזוק האמונה, צריכים להגיע לעבודה הפנימית של ההתבוננות.

זו השאלה הבאה – כיצד באמת מתבוננים בחסידות? ההתבוננות היא רק קודם התפילה או גם בתפילה?
ידוע מה שכתוב בלוח "היום יום"^{יד} על

בלי עזרת ה'. כשעבודת התפלה נעשית כדבעי החוויה הזו הופכת להיות הטבע של האדם, הרגשה טבעית של חיים עם ה', לפני ה' ומתוך תלות מלאה בה'.

אני מתפלל בחיות ובמתינות, מילה במילה, למה התפלה אמורה לקחת אריכות זמן גדולה? לכאורה העיקר שהתפילה תהיה בחיות מה, וגם אז אפשר לסיים אפילו עם החזן.

הכל נכון אם התפלה באמת מלאת חיות... הרבי מאד שמח שיתפללו עם הצבור, אבל לא מוותר על התפלה באריכות. האריכות בתפלה נדרשת גם בשביל להעמיק את הכוונה, כדי להגיע נקודה הפנימית הרבה פעמים נדרש זמן, וגם בשביל להתמיד, לקחת את נקודת החיות ולהמשיך אותה הלאה. אם אתה זוכה באמת להיות "נכח פני א־דני" בזמן התפלה – אתה 'מרויח' מהאריכות שאתה הרבה זמן "נכח פני א־דני".

בפנימיות, המושג אריכות רומז לקו הימין, קו האהבה והחסד, שנקרא "חד אריך"^{טו}. כלומר,

התפלה באריכות נועדה להביא את האדם לכך שעבודת ה' לא תהיה רק ביראה, אלא שהוא יגיע גם לעבודה מאהבה, שהיא עיקר העבודה – "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא" (אכן, הדרך לכך היא "יראת הוי"^{טז}, בגימטריא אריכות).

בצורה מעשית. מה ההכנות לתפילה? איך ניגשים לעבודת התפילה?

ידועים דברי אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה^{יז}

ה הקדמת תקו"ז ("פתח אליהו").

ו זהר ח"ג רסז, א.

ז לקו"ת כי תבוא מג, ב.

ח ראה קונטרס עץ החיים פכ"ה.

ט ויקרא יט, יח.

י שער הכונות דרושי ברכת השחר (וראה גם ספר החזיונות למהרח"ו ח"ד אות כא).

יא וראה גם בשו"ע שלו או"ח מו, יא.

יב ישעיה נח, ח.

יג הלשון בכ"מ בדא"ח עפ"י תענית ב, א.

יד לתאריך כ' תמוז.

"הלואי ויתפלל"

אדם כל היום
כולו – הלואי
והאדם יהיה כל
היום כולו עם ה',
ידע תמיד שהוא
לא יכול לעשות
שום דבר בעצמו
בלי עזרת ה'

ה'אריכות' של התפלה היא בעיקר ההתפשטות שלה 'להרגש אלקות' כל היום, לעבודה מתוך מודעות שאנחנו כל הזמן נוכח פני ה'

ממילא לתפלה. בסגנון הזה של התבוננות, באמת הרבה פעמים ה'אריכות' של התפלה היא בעיקר ההתפשטות שלה להרגש אלקות' כל היום, לעבודה מתוך מודעות שאנחנו כל הזמן נוכח פני ה', כנ"ל.

מהי "התבוננות פרטית"?

המושג "התבוננות פרטית"

הוא ממש היסוד של דרך חב"ד,

החידוש העיקרי של אדמו"ר הזקן¹, ולכן הוא מוסבר אצלנו בהרבה מקומות². הכלל הוא שבשביל להפנים באמת את מה שלומדים, שלא יהיה רק 'מקיף', צריך להתבונן בפרטים שלו – ממש כמו שבאוכל צריך לתת 'ביסים' קטנים כדי שהוא יכנס ויתעכל וכמו שהגשם צריך להתחלק לטפות כדי שיכנס לארץ וירווח אותה³.

העיקר הוא שאם לא עוסקים ב"התבוננות פרטית" הלימוד הוא פשוט צחוק – האדם מרמה את עצמו, הוא לא הבין באמת, לא תפס משהו באמת. אם כן, מה הוא מחפש בכלל בלימוד? כנראה שהוא מחפש את "התגלות לבו"! את הענין של "התבוננות פרטית" מסביר אדמו"ר הזקן⁴ ביחס לפסוק "לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו"⁵. ההתבוננות הפרטית היא התבונה, "מים עמקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה"⁶.

התבונה האמתית גם מולידה חדשות, מגלה למי שמתבונן דברים חדשים. אם זו התבוננות כללית – המתבונן מרגיש שהוא כבר יודע את הענין, אין פה שום חידוש. אם אין חידוש –

יח ראה הנסמן לקמן הערה כא וקונטרס העבודה פ"א.
יט הקדמת סוד ה' לראוי פרקים דה (ובשיעורים בסוד ה' ח"א שם); הקדמת שכינה ביניהם הערה יג. ראה באורך במבוא לספר כלל גדול בתורה, ועוד רבות.

כ וראה בבא בתרא טז, א.

כא מאמרי אדה"ז ענינים עמ' קלג.

כב משלי יח, ב.

כג שם כ, ה.

שלש דרגות התבוננות – התבוננות עיונית, שהיא בתוך הלימוד; התבוננות לפני התפלה והתבוננות בתוך התפלה. קודם כל צריך ללמוד את מאמר החסידות היטב – להבין אותו באופן מסודר ולעיין בו. אחר כך סוגרים את הספר וחוזרים על הדברים במחשבה – כאן המאמר מקבל 'חיות', מרגישים שכל הדברים מתחברים וממהלך

שכלי התוכן הופך למשהו שלם וחי. התכלית העיקרית היא לזכות להגיע להתבוננות בתוך התפלה, שהיא כבר הרגשת האלקות שיש בתוך המלים שאומרים⁷.

אם רוצים להבין טוב את המדרגות של ההתבוננות כדאי להכיר לעומק את המקורות של מה שהרבי מביא בלוח "היום יום"⁸. אנחנו הבאנו את המקורות והארכנו לדון ביחס ביניהם בתוך הספר "ענין התפלה וההתבוננות" – ספר שמתבסס על מאמר מיוחד של רבי הלל מפאריטש, גדול העובדים⁹, בו הוא מצטט שתי תשובות בעניני התבוננות ששמע מאדמו"ר האמצעי ומאדמו"ר הצמח-צדק, כשהוא מסביר באריכות את השינוי שחל מדור לדור בעבודת ההתבוננות, כשהוא אומר שעוברים ל"דרך יותר גבוה" שנצרך "לנשמות נמוכים דיקא". את המהלך הזה, לפיו ירידת הדורות דורשת גילויים נעלים יותר, הרבי הזכיר הרבה פעמים – ולפי דברי רבי הלל מפאריטש אנחנו מנסים להסביר שם את השינוי באופי של ההתבוננות עד לדור שלנו, דור הגאולה. בתמצית, רואים אצל הרבי, שגם הסביר את הענין בפירוש¹⁰, שהמאמרים עוסקים בענינים הכי נעלים כדי לתת 'זריקת-חיות' גם לנשמות הכי נמוכות ולעורר אותן בדרך

טו וראה לוח "היום יום" כ"א חשון.

טז אג"ק מוהרי"צ ח"ג אגרת תתלג וח"ח אגרת ב"ש. ד"ה "אשר ברא" תרח"צ.

יז ראה שיחת פרשת לך תנשא"א.

“עמד והתבונן נפלאות אל”^ל. בשביל ההתבוננות צריך עמידה-התעכבות, כלומר, להסיר את שטף המחשבות ולהרגע נפשית כדי להתרכז כדבעי בתפלה^{לא}. ההתבוננות היא לראות את “נפלאות אל”, להכיר בהשגחה הנפלאה של ה' על העולם – הכרה זו בעצמה היא התעלות מעל הטבע, התעלות מעל הטבע שלי (גם אם בטבעי קשה לי להתרכז וכו') מכח העובדה שה' ברחמי העצומים נוהג איתי מעל חוקי הטבע שלו.

אפשר להסביר גם לשכל האנושי, לנפש הבהמית, מה המעלה בתפלה באריכות? תפלה באריכות עושה אותי אדם טוב יותר? אני כבר אברך נשוי, מחובר למדיה ולטכנולוגיה, טרוד בעניינים אחרים – התפילה חשובה גם למה שאני עוסק בו היום? היא עוזרת לי בחיי המשפחה, בפרנסה וכו'? התפלה נקראת בלשון חז"ל “רחמי” – אנחנו מתפללים לרחמי ה'. כשאומרים שאדם מתפלל טוב הכוונה שהוא מרגיש את הרחמים של ה' – שהוא מרגיש שיש למי לפנות. כאשר מרגישים כמה ה' הוא רחמן אפשר גם לקיים את מצות “והלכת בדרכיו”^{לב}, המצוה להתדמות אל ה'^{לד}, וממילא הוא נעשה אדם טוב ומרחם. כמה שאתה רוצה שה' ירחם עליך – תרחם על כולם. כמובן, מי שמתנהג ככה ‘ירויח’ את התועלת הכי גדולה בעיני אלקים ואדם – מי שמרחם על הזולת, מרגיש אותו באמת ומתחבר אליו, הוא הכי אהוב ומצליח בכל מה שהוא עושה, ו”כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים”^{לה}. זהו עוד מובן פנימי של המושג תפלה באריכות – אריכות מלשון “ארך אפים”^{לה}. תכלית התפלה באריכות היא לחוש שהרגש

אין חיות. עיקר החיות בא מהדבר החדש, “אור חדש על ציון תאיר”^{כד}. נקודת ציון היא הרעותא דלבא, הנקודה הפנימית של הלב^{כה}, וכדי להגיע אליה צריך התבוננות פרטית.

היסוד של חב”ד הוא “דרך ארוכה וקצרה”^{כו} – להגיע דרך המח אל פנימיות הלב^{כז}, לא להשאיר בחוץ, בחיצוניות של הלב. זו הנקודה העיקרית: אם אתה מתבונן התבוננות כללית אתה לא נכנס פנימה, אתה נשאר בחוץ, כי אין בהתבוננות תבונה באמת.

איך אפשר לרכז את המחשבה?
אם אתה רוצה משהו באמת – אתה מרוכז.
אם אתה לא מרוכז – סימן שאתה לא רוצה את הדבר באמת. על כך גופא צריך להתפלל – שיהיה לי רצון אמתי ואוכל להתרכז. הרי “קרבת אלהים לי טוב”^{כח} והדרך ל”קרבת אלהים” היא ההתבוננות – דרך ארוכה וקצרה ל”קרבת אלהים”, “אור חדש על ציון תאיר”. שוב, הריכוז בא מהרצון. רצון הוא באמת הכתה, מעל המוחין. אם יש רצון – “אין דבר העומד בפני הרצון”^{כט}, הוא מכריח את המוחין להיות מרוכזים ולהתבונן. הכל תלוי ברצון. הפסוק העיקרי של תפלה בהתבוננות הוא

היסוד של חב”ד
הוא “דרך ארוכה וקצרה” – להגיע דרך המח אל פנימיות הלב, לא להשאיר בחוץ, בחיצוניות של הלב

כד ברכת “יוצר אור” (נוסח אשכנז וספרד).

כה ראה הקדמת שער האמונה לאדמו”ר האמצעי; נתיב מצותיך (קאמארנא) נתיב היחוד שביל ד. ובכ”מ.

כו ע”פ עירובין נג, ב. ראה בהקדמת ספר התניא, ובאורך בשיחות הרבי ל”ט כסלו בכ”מ (ראה לדוגמה בשיחה בשנת תשי”ט סכ”א וש”ג).

כז ראה לקו”ש חל”ד שיחה א לפרשת נצבים ובמלכות ישראל ח”א במאמר “דרך ארוכה וקצרה – דרך המלך”.

כח תהלים עג, כח.

כט ראה זהר ח”ב קסב, רע”ב.

ל איוב לו, יד.

לא וראה באריכות קונטרס ההתפעלות פ”א.

לב דברים כח, ט (וראה שם י, יב; יא, כב; יג, ה).

לג סוטה יד, א; סהמ”צ לרמב”ם עשה ח; חינוך מצוה תריא; סמ”ג עשין ז.

לד שבת קנא, ב.

לה שמות לד, ו.

"עבודה שבלב"
נועדה לרכך את
קשיות הלב, עד
לקיום היעוד של
הגאולה "והסרתי
את לב האבן
מבשרכם ונתתי
לכם לב בשר"

דמלכא" שהיא עבודת התפלה^{לט}. ממילא, על ידי התפלה האמתית האדם מגלה את ניצוץ משיח שבו. ככל שמתגלים יותר ניצוצות – מתגלה המשיח הכללי^מ.

ועוד נקודה עיקרית: האדם שמתפלל צריך קודם לעשות תשובה. כמה שדברנו על ההכנות לתפלה – ההכנה הכי חשובה

היא לעשות תשובה. גם כל ההתבוננות היא במגמה של תשובה – "ולבבו יבין ושב ורפא לו"^{מא}. בהתעוררות התשובה הזו האדם קצת הורג את ה"חויא בישא", לרגע לפחות, ואז הוא זוכה בתפלה. התשובה היא הדרך לגאולה –

"אין ישראל נגאלין אלא בתשובה"^{מב}.

עבודת התפלה, הבאה בהמשך ל"עבודת הצדקה"^{מג}, היא "עבודה שבלב". בחסידות מוסבר תמיד שעבודה היא לשון עיבוד עורות – "עבודה שבלב" נועדה לרכך את קשיות הלב, עד לקיום היעוד של הגאולה "והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר"^{מד}. מתוך ה"לב בשר" יוצאת בשורת הגאולה!

לט תקו"ז יג (כט, ב) ותחלת תקון כא. ראה באורך לקו"ת כי תצא לה, ג ואילך. ובכ"מ.

מ ראה מאור עינים פרשות שמות ופינחס בשם הבעש"ט. מא ישעיה ו, י.

מב ע"פ סנהדרין צז, ב. ראה רמב"ם, הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

מג ישעיה לב, יז. וראה תניא אגה"ק יב.

מד יחזקאל מד, ז.

העיקרי של היהודים, "רחמנים"^{לה}, בא מה' – "ונתן לך רחמים ורחמך"^{לו}, ה' נותן לנו את מדת הרחמים, עושה אותנו ליהודים, ואז מרחם עלינו בעיקר תוך כדי התפלה ובזכות עבודת התפלה. יהודי מתפלל כדי לעורר בעצמו את התכונה היהודית העיקרית, תכונת ה"רחמנים".

כמו שהרבי אמר, ה'פוקוס' בתקופה שלנו הוא על קבלת פני משיח ולחיות גאולה! מה הקשר של עבודת התפילה לענינים האלה? איך התפילה מוסיפה בענין הגאולה?

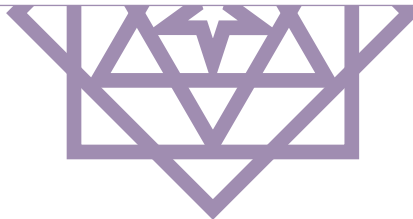
בספר "ענין התפלה וההתבוננות", שכבר הזכרנו, מוסבר באריכות שכל עבודת ההתבוננות היא הדרך "להביא לימות המשיח", כאשר שלש מדרגות ההתבוננות שמוזכרות בלוח "היום יום" מקבילות בעצמן לשלש מדרגות של משיח, שלשה שלבים בימות המשיח, כפי שמונה ספר הזהר. ממה שכתוב שם אפשר לקבל תמונה רחבה ומפורטת יותר. אבל בקיצור:

כתוב^{לה} שהכח של המשיח הוא תפלה – כך הוא מנצח את מי שהוא צריך לנצח. משיח הוא מי ש"קטיל לחויא בישא" וזוכה ב"ברתא

לו יבמות עט, א.

לז דברים יג, יח.

לח לקוטי מוהר"ן ב.

מותר תרומה

תרומה אותיות **תורה מ**, התורה שנתנה בארבעים יום, ככתוב בסוף הפרשה הקודמת "ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה". שתי תרומות הן שתי תורות: תרומת המשכן כנגד תורה שבכתב, אותה למד משה בארבעים הימים (וכן תרומת המשכן ניתנה "בבקר בבקר"), ותרומת כהנים "על מנת שיהיו בני תורה" כנגד תורה שבעל פה, אותה למד משה בארבעים לילה (וכן התחלת תורה שבעל פה היא "מאימתי קורין את שמע בערביך? משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתך"). נתינת התרומה לכהנים על מנת שיהיו בני תורה היא שרש 'המהפכה השנייה', ההיתר ללומדי תורה לקבל תמיכה.

וכתוב בקול שמחה: שכל כהן שאינו בן תורה אינו בן הבדלה. וכמאמרם ז"ל 'אם אין דעה הבדלה מנין'. וכיון שאינו יודע להבדיל אינו ראוי להבדלה אשר בין ישראל לעמים שהגויים אינם מטמאים באהל, לזה מותר לאכול תרומה על קברו [לשון חריפה לומר שדומה לגוי]... כיון שאינו לומד תורה יצא מכלל הבדלה אשר בין קדש לחול גם בין שבת לששת ימי המעשה.

המדרש מסיים: ראה כמה חביבה תרומת כהנים שנתנה לכהנים בני תורה, אבל תרומת המשכן קראה הקב"ה לשמו שנאמר ויקחו לי תרומה. ומבאר בקול שמחה: כי תרומה הגם שאינה ראויה רק לכהנים בני תורה מכל מקום אכלו גם שאר כהנים. אבל תרומת המשכן קראו הקב"ה לשמו יתברך לכן מותר התרומה עושין ממנו ציפוי לקדשי הקדשים ודו"ק היטב.

תרומת כהנים שייכת להבדלה ותרומת המשכן שייכת להמתקה! תרומת כהנים היא כתימכה שנותנים לאברך שילמד תורה, ותרומת המשכן היא מה שהאברך יושב עם אשתו בבית ושכינה ביניהם.

בתנחומא: מותר תרומה רקועי זהב היו עושין מהן צפוי לבית קדש הקדשים.

התרומה באה מנדבת הלב, וטבע הנדבה להתפשט עוד ועוד, לכן מהותי **לתרומה** שיהיה בה **מותר!** כך אכן היה בנדבת המשכן, "מרבית העם להביא מדי העבדה למלאכה"^א, עד שמשה הוצרך להודיע להפסיק להביא. מותר הוא יתרון ותוספת מעלה. ממותר התרומה עשו ציפוי זהב לקדש הקדשים, החומר החשוב ביותר במקום הקדוש ביותר. ציפוי רומז לציפיה – מותר התרומה מגיע מהמקום בלב בו אנו מצפים להגיע לקדש הקדשים! רק הכהן הגדול ביום הכפורים רשאי להכנס לקדש הקדשים, אך לעתיד לבוא "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים" וכולנו נרקוד עם השכינה בקדש הקדשים^ב.

ממשיך המדרש: את מוצא שתי תרומות בחר בהן הקב"ה, אחד למשכן ואחד לכהנים. תרומת כהנים על מנת שיהיו בני תורה. אמר רבי ינאי כל כהן שאינו בן תורה מותר לאכול על קברו תרומה.... כיון שאינו בן תורה אינו יודע להבדיל בין קדש לחול ובין הטמא לטהור. ואומר 'קְדָשֵׁי בְּזֵית וְנֶאֱתַתְּ שִׁבְתֵּי חֶלְלֵתְּ! למה מבזה את הקדשים שאינו יודע לשמור שבת [הבדלה בין קדש לחול ובין שבת לששת ימי המעשה].

נערך ע"י יוסף פלאי משיעור ש"פ משפטים פ"ג.

א שמוות לה, ו.

ב ע"פ דברי הרבי.

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

הקידושין בהר סיני

לשון הקידושין בהר סיני

והנה במתן תורה הקב"ה קידש את ישראל, "מקדש עמו ישראל", "ביום חתונתו זה מתן תורה". ישראל אמרו תחילה "נעשה ונשמע" (לאחר 'הצעת הנישואין' שהביא משה, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" וכו'), ואחר כך שמענו מפי הגבורה "אנכי ה' אלהיך".

ויש להבין, כמו שהקשה בעל חידושי הרי"מ²: כיצד נפעלו הקידושין במתן תורה? והרי אמירת "אנכי ה' אלהיך" היא כמו האיש שאומר "הריני אישך, הריני בעליך הריני ארוסיך" שאינו מועיל! ותירץ השפת אמת: ישראל שאמרו "נעשה ונשמע" בטלו עצמם לגמרי, למעלה מטעם ודעת, ובדרגה זו מועיל גם כשהאיש אומר 'הריני אישך', אך לאחר החטא, כשנפלו ממדרגתם הראשונה, אין זה מועיל (וההלכה היא כדרגה זו שאחר החטא, בחינת לוחות שניים)³.

ב שפת אמת ליקוטים פרשת כי תשא "ששמעתי קושיא מפי מו"ד ז"ל אהא דאמרו אנכי ה' אלוקיך הי' קדושין והלא הריני אישך אינה מקודשת, והוא ז"ל תירץ דהטעם דהריני אישך אינה מקודשת משום דמקודם צריכה האשה להיות קנוי" עצמה אליו וממילא הוא אישה, אבל כל שלא הקנית עצמה אליו לא שייך הריני אישך, מה שאין כן הכא בדיבור אנכי מיד נעשין בני ישראל קנוין אליו כי בדבר ה' שמים נעשו וכל היוצא מאתו מתקיים מיד שייך שפיר לשון אנכי עד כאן דבריו ז"ל".

ג שם "ואפשר לי על דרך זה לומר דענין זה שצריכה האשה להקנות עצמה אליו מקודם ודאי כן הוא השכל, אבל משהקדימו בני ישראל נעשה לנשמע והיו מוכנים להיות משועבדים אליו למעלה מהשגת השכל לכן י"ל דגם הריני אישך הי' מהני, ועכשיו שנפלו ממדרגה זו וניתנה

"כי יקח איש אשה ובָעֵלָה"⁴. מכאן נלמד שבקידושי כסף האיש אומר לאשה "הרי את מקודשת לי". אבל אם האיש אמר "הריני אישך", הוא לוקח עצמו אליה, אינה מקודשת. וכשהאשה אומרת "הריני מקודשת לך", לוקחת עצמה אליו, והו ספק קידושין כיון ששתיקת האיש יכולה להחשב כאמידה. ואם האשה אמרה "התקדש לי", היא לוקחת אותו, ודאי לא מועיל.

ארבע אפשרויות אלו הן התכללות בחינות האיש והאשה ומקבילות לארבע אותיות שם הוי': הרי את מקודשת לי, איש שבאיש (מ"ה דמ"ה), כנגד החכמה, י – ודווקא אלו קידושין גמורים. הריני אישך, אשה שבאיש (ב"ן דמ"ה), כנגד הבינה, ה. הריני מקודשת לך, איש שבאשה (מ"ה דב"ן), כנגד המדות, ו. התקדש לי, אשה שבאשה (ב"ן דב"ן), כנגד המלכות, ה.

בחינת האיש, הקב"ה, היא יציבות, "אני הוי' לא שניתי", ובחינת האשה, כנסת ישראל, היא "כלות הנפש" ("ואתם בני יעקב לא כליתם"). לכן האיש הוא הפועל-המקדש ואצל האשה יש שינוי המהות, ואז ממילא נפעל גם אצל האיש שהוא נעשה אישה-בעלה. כל זה התבאר באריכות בפעם הקודמת.

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימות הרב. א דברים כד, א.

הוי' לא שניתי", והאשה היא בחינת כלות הנפש. והנה, לפני מתן תורה באמת "אני ה' לא שניתי", שהרי כביכול אין לו יחס עצמי לעולם, אך לאחר מתן תורה יש כביכול שינוי בו, כאשר הוא בוחר בישראל ומשגיח עליהם במיוחד – כביכול הוא אינו לבדו אלא יש לו אותנו. כלומר, במתן תורה מתגלה בחינת ב"ן דמ"ה, האשה שבאיש, מה שה' אומר "הריני אישך". עד מתן תורה הכל היה בדרך 'אור מקיף' ועכשיו יש שפע פנימי (בהמשכת מ"ד).

"אני הוי' לא שניתי" שייך לדרגת החכמה, י בשם הוי', איש שבאיש. דרגה זו עומדת קבועה ויציבה מעל השינויים, לעומת הדרגות התחתונות המשתנות לפי 'הרכבה ומינוך' של בחינות האיש והאשה. והנה לפי ההלכה הקידושין צריכים להאמר דווקא בלשון המתאימה לבחינת "אני הוי' לא שניתי", אבל בהר סיני היתה השראה של אותה דרגה עליונה גם בדרגות התחתונות. כלומר, בישראל עצמם, בחינת הכלה המשתנה בכלות הנפש, מאירה הדרגה העליונה של "אני הוי' לא שניתי", השרש האמיתי של ישראל בעצמות ה' הבלתי משתנה (ונמצא שבאמת שינוי הכלה בכלות הנפש הוא לשם גילוי שגם היא לא משתנה!). מכל זה מובן שבמעמד הר סיני אמירת "הריני אישך", "אנכי ה' אלהיך", שווה ממש לאמירת "הרי את מקודשת לי". ודוק.

והדבר יובן היטב (ומתאים לדברי השפת אמת) לפי מה שהתבאר לעיל. אמירת נעשה ונשמע היא כשתיקת האשה בקידושין, שהרי נעשה ונשמע היינו בטול אמיתי, מעל טעם ודעת (שלכן נקראו ישראל "עמא פזיזא" שהקדימו נעשה לנשמע), כענין הפקר האשה את עצמה. זהו "כלות הנפש" של ישראל, הכלה. בכך גילו ישראל בשלמות את בחינת 'האיש שבאשה' שבהם, מ"ה דב"ן (מ"ה היינו הבטול הגמור, בתוך ב"ן היינו שרש המציאות התחתונה), וזו היתה אתערותא דלתתא שעוררה למעלה (מדה כנגד מדה) את בחינת 'האשה שבאיש', מה שהקב"ה אומר 'הריני אישך' – "אנכי ה' אלהיך". בדרגה עליונה זו, מועיל "הריני אישך" כמו "הרי את מקודשת לי"! ורמז יפה: **הריני אישך** ועוד **הרי את מקודשת לי** = **אנכי פעמים הוי'**, היינו "אנכי הוי' אלהיך"!

השינוי בחתן תורה

ועוד בעומק: הוסבר שהאיש הוא בחינת "אני

התורה כפי לוחות האחרונות כתיב כי יקח ולא שיקח את עצמו עיין שם פרק קמא דקדושין, אבל אם היו מתקיימין במדרגה הראשונה אפשר לא ה"ן הסדר, ולפי זה מיושב כשנפלו בני ישראל ממדרגה זו שפיר היו נידונין למפרע כפנוי, שלפי מדרגה אחרונה היו זה כמו הריני אישך כנ"ל, ובהכי אתי שפיר נמי מה שדרשו אנכי לשון יחיד ליתן פתחון פה למשה רבינו ע"ה לי צוית כו' דהוא עליו השלום נשאר במדרגה הראשונה וחשוב לדידי' קדושין".

ד הריני אישך = עצמות, גילוי עצמות ה' (כמו "אנכי" השייך לעצמות). **הרי את מקודשת לי** = 1500, שם הוי' בהכאת אותיות (י פעמים ה פעמים ו פעמים ה).

מצפים למקדש

לְמִדּוֹ עוֹד מְלַחֵמָה?^א

הסדר הנכון הוא שהמקדש נבנה לאחר מינוי מלך בישראל ולאחר הנצחון על האויבים, "שלש מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ, למנות להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות בית הבחירה". המלך מאחד את העם כולו, וכך בניין המקדש נעשה בהסכמה לאומית רחבה. גם המלך האמיתי מצידו משתוקק לבניין המקדש, כדוד המלך שחפץ בכל לבו למצוא את מקום המקדש ולבנותו, וגם כשנמנע ממנו לבנות הכין בכל כוחו את הבניין. גם לעתיד לבוא (במהרה בימינו), 'דרך המלך' היא שהמקדש השלישי יבנה בידי המלך המשיח.

במדינה היהודית המתוקנת, בניין המקדש הוא יעד ותכלית מוצהרת. ודאי יבוא היום בו יבנה המקדש השלישי בהר הבית ונהרו אליו כל הגויים. לכך אנו מצפים אלפי שנים ולשם כך התכנסנו לכאן מארבע כנפות הארץ. אכן, אי אפשר לגשת כראוי לבניין המקדש לפני הצעדים הראשונים בתיקון המדינה, כמו העמדת מנהיגות מאמינה, טיפול שורש בבעיות הבטחון, תיקון המשפט ועוד – לכך יש להפנות את מירב המאמצים והמשאבים. בהמשך הדרך ("דרך ארוכה וקצרה") נגיע בע"ה אל בניין המקדש, בהסכמה לאומית רחבה ובדרכי שלום. אכן, כבר היום, נדרשות פעולות ממלכתיות לחיזוק הריבונות היהודית במקום המקדש, לחיזוק ועידוד הציפייה למקדש ולהכנות לבניינו העתידי. בניין המקדש יבוא כשיא של חזרה בתשובה, תשובת היחידים ותשובה ציבורית גם יחד, "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין".^ב

"וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם".^א מצות בניין המקדש התקיימה לראשונה בהקמת המשכן במדבר, לאחר מכן בגלגולי המשכן בארץ ישראל, ולבסוף בבניין הבית הראשון והשני בירושלים בהר המוריה. השלמת המצוה תהיה בבניין בית המקדש השלישי, במהרה בימינו.

השראת השכינה במקדש היא תכלית הבריאה, "בשעה שברא הקב"ה את העולם נתאווה שיהא לו דירה בתחתונים".^ב כך היה ביציאת מצרים וכך יתגשם בשלמות בבית השלישי, "שָׁכַנְתִּי אֶל צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם".^ג הציפייה למקדש עוברת כחוט-השני במסורת ישראל: בהבטחות הנביאים, בתפילות ובברכות, בחגים ובמועדים, בימי שמחה ובימי אבל, בספרות ההלכה והמנהג, במדרש ובאגדה, בקבלה ובחסידות, בפי העם ובמורשת הדורות. בית המקדש לא נועד רק עבור עם ישראל. זהו בית קדושה כלל אנושי (אוניברסלי), אליו באים מכל האומות לתפלה ועבודת ה'.^ד חזון המקדש השלישי כרוך בתיקון העולם כולו, מהפכת האמונה והשלום העולמי: "יָכוֹן הֲיֵיהֶ הַר בְּיַת ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְּבְעוֹת וְנִהְרֹו אֱלֹוֵי כָל הַגּוֹיִם... לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גוֹי חֶרֶב וְלֹא

נערך ע"י יוסף פלאי. להרחבה ראה מלכות ישראל ח"א.

א שמות כה, ח.

ב תנחומא נשא פרק טז.

ג זכריה ח, ג.

ד ראה למשל מלכים א' ח, מא.

ה ישעיה ב, ב.

ו סנהדרין כ, ב. רמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"א.

ז הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

הסיפור החסידי

ארז לבנון הי"ד | ארז נפל במקומנו

ארז נולד בא' בשבט תשכ"ה לאביו מרדכי ואימו כרמלה. בגיל 23 חזר בתשובה ולמד ב"מכון מאיר" בירושלים, בישיבת "עוד יוסף חי" בשכם ובמקומות נוספים. באותה תקופה נישא לדפנה הירדני, ואחרי שנה עברו להתגורר בבת עין שבגוש עציון. שם נולדו ילדיהם. ארז היה מהבולטים שבעובדי ה' בחבורת חסידי ברסלב של בת עין, העביר שיעורים בהתנדבות, הופיע בשירים ובניגונים משלו ואהב לשמח חתן וכלה או חולים המאושפזים בבתי רפואה. היה ממקימי "הבית היהודי" בהודו, ונסע מדי שנה להפיץ שם יהדות, חסידות, ניגונים ושמחה. ביום ז' באדר תשס"ז נרצח במקום ההתבודדות שלו, והובא למנוחות בבית העלמין בכפר עציון.

מתבודד עם קונו.

שישה ימים לאחר הרצח, בשבת בבוקר, הלך יששכר מביתר-עילית שהכיר את ארז הי"ד, לטבול במקווה המקומי. שם פגש בידידו מאיר, חסיד עמוק המקורב מעט לברסלב ולא הכיר כלל את ארז וסיפורו. מאיר היה נסער ואמר לו: "חכה לי בחוץ. יש לי משהו דחוף להגיד לך". יששכר המתין, ומאיר יצא ואמר: "ראיתי בחלום יהודי קורן אור, שאמר לי שהוא רבי נחמן. הוא סיפר כמה דברים אישיים עליך כדי שתדע שמדובר בחלום אמיתי, ואחר-כך דיבר על ארז לבנון הי"ד...".

יששכר לא ידע איך להתייחס לדברים. אז סיפר מאיר ליששכר, מפי הדמות בחלום, כמה דברים נסתרים עליו שלא ניתן לדעתם כלל, ובין השאר "אתה לומד ליקוטי מוהר"ן בבקיאות בלבד ולא בעיון, אתה חורש ולא בונה...". יששכר הופתע מגילוייו של מאיר, והודה שאמנם נחלש לאחרונה בלימוד העיון ב'ליקוטי מוהר"ן'. ואז תמה: "אבל מה פתאום רבי נחמן התגלה דווקא אליך, הרי אינך חסיד ברסלב מובהק?!". מאיר השיב: "רבי נחמן אמר לי, שבפעם הראשונה שפתחתי ליקוטי מוהר"ן, פתחתי לו פתח לבוא אלי...".

מאיר המשיך לספר ליששכר דברים

ביום ראשון, ז' באדר תשס"ז, תכננו ארז ומשה להעביר שיעור משותף במרכז 'שיר חדש' בתל-אביב. כאשר בושש ארז לבוא, התקשר אליו משה אך לא נענה. משה הזעיק עזרה, וחוליות מחפשים יצאו עד מהרה לאתר את הנעדר.

ערפל כבד שרר באותו ערב, והמחפשים סיפרו שלא ראו אפילו מטרים ספורים לפניהם. החיפושים נראו קשים במיוחד, אך חוליה של שלושה חברים הבחינה באור המזדהר מרחוק. הם התקדמו בכיוונו, ולמרבה התדהמה והצער ראו את ארז – כשהוא דקור באכזריות נוראה אך פניו קורנות אור, כפני משה רבינו.

במהלך השבעה שמו חבריו לב לכך, שבליקוטי מוהר"ן תורה ל"ח, פסקה ז', כתוב "ארז נפל במקומי... והצדיק נקרא **ארז בלבנון**". ובסיום הפסקה מופיעה המילה "בת-עין". מישוהו העיר כי רבי נחמן עצמו הסתלק בגיל ל"ח ורז' חודשים. רמזים מנחמים נוספים הגיעו, אבל הירצחו של ארז המשיך לזעזע רבים, שתמחו איך יהודי כה יקר, שמסר את נפשו להפצת יהדות בארץ ובעולם, נשחט על-ידי בני עוולה בעודו

ה"ארז בלבנון ישגה" מבטא מצב של מודעות אלוקית, המתנשאת מעל העולם, ויעקב אבינו מצוה להביא ארזים מארץ־ישראל, מקום של מודעות אלוקית, ולנטוע אותם במצרים – 'לקבור' אותם בתוך המצב הגלותי. הנקודה הזו שטומן יעקב אבינו, תצא מגניזתה ביציאת מצרים וממנה יבנה המשכן לה', "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

כיום אנו במצב גלותי כאן, בארץ ישראל עצמה, והארזים שיש לנטוע הם תודעה אלוקית של תוקף ומסירות נפש על קידוש השם. עוד ניתן לומר, כי לפעמים הקב"ה נוטע ארזים – קובר באדמה צדיקים, כארז לבנון, בכדי להוליד מהם תודעה של מודעות אלוקית־טבעית, שממנה יבנה המקדש, בית עולמים. הארזים "לא נבראו אלא בשביל המשכן ובשביל בית המקדש. שנאמר 'ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע' ואין לבנון אלא בית המקדש". אלא שאנו אומרים לקב"ה: אמור לצרותינו די, מספיק צדיקים נשתלו כאן בעפר בכדי להצמיח מהם בניין עדי עד.

למילה שיטה מובן נוסף, של דרך ומנהג: יש כמה שיטות ודרכים בעבודת ה', כל אחד ואחד בשיטתו הקבועה כפי שמקבל מרבותיו ולפי שרש נשמתו. אך צריך להרבות באהבת ישראל, ולכבד את כל השיטות שנובעות ממקור טהור. מכאן החשיבות בעיסוק בתורת מורנו הבעל־שם־טוב זי"ע, "הנקודה ההיולית" התמציתית, שהיא המעיין ממנו התפשטו נחלים והפכו לשיטות שונות בחסידות. על מקור זה ניתן לדרוש את הפסוק "ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים". המשמעות של בניין המשכן מ"עצי שטים", היא אחדות ישראל היודעת לכבד את השיטות ואף לחברן. לשם כך אנו זקוקים למשה רבינו, שרק הוא יכול להקים את המשכן.

מופלאים ששמע מרבי נחמן על ארז ה"ד. הרבי סיפר שארז היה צריך להיפטר מהעולם כבר בראש השנה, אבל הוא פעל להאריך את חייו עד לז' באדר, יום הסתלקות משה רבינו. עוד גילה הרבי שלפני הרצח, ארז טבל במעיין והתבודד. לא היה לו צער במיתתו, מפני שהרוצחים הפתיעוהו ולא היה לו זמן אפילו לפחד. הרבי סיים באומרו: "בזכות התמימות והפשיטות של ארז, הוא קיבל חלק ממני. תמיד התפללתי שאזכה למות על קידוש השם, וארז קיים זאת בעבורי... לאחר שנרצח על קידוש השם, הגיע ישר אלי".

יששכר סיפר על החלום לחבריו שהפצירו בו לפרסם זאת ברבים, אבל הוא קיבל את עצת כמה רבנים להימנע מכך. הוא לא שיתף את מאיר בהחלטתו, ועל סף השלושים לאבל נפגשו שוב השניים. מאיר סיפר שרבי נחמן נגלה אליו שנית בחלום, ופעם נוספת גילה כסימן דברים אישיים ונסתרים לחלוטין על יששכר ובני ביתו. שוב דיבר על ארז ואמר שנשמתו גבוהה מאוד וזהו נס שחי עד גיל 42. הוא זכה בהתבודדותו האחרונה להארה והשגה כה גבוהים, עד שלא היה מסוגל להישאר יותר בעולם הזה. הרבי גילה שהציון של ארז בכפר עציון מסוגל לתפילות כי יש בו ניצוץ ממנו, ואמר בקפידה: "מדוע יששכר לא פירסם את חלומך בעולם?" אז החליט יששכר לפרסם את המעשה.

עץ הארז, על שמו נקרא גיבור סיפורנו, הוא העץ העיקרי ששימש לבניין בית המקדש. גם עצי השיטים מהם בנה משה רבינו את המשכן, הם למעשה – על פי דברי חז"ל – מין של ארז. בשיטים אלו נתמקד, בעקבות יום הרצח וקירון עור הפנים, המצביעים על קשר מיוחד של ארז למשה רבינו.

השיטים הללו, כותב המדרש, נשתלו בידי יעקב אבינו בארץ מצרים כהכנה לבניית המשכן.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

ריקנות ורגשות אשם

אשתי ואני נמצאים בתקופה מאד אינטנסיבית ועמוסה בבית. מצד אחד אני מרגיש שאני לא ממצה את עצמי בעיסוק ובסדר היום הנוכחי שלי ומאידך, אני לא מצליח להכניס שום פעילות של שליחות ללו"ז הקיים. לדוגמה, מאוד רציתי למסור שיעור בישיבה שנמצאת באזור מגורינו, אבל אני פשוט לא מצליח. למותר לציין שהדבר גורם אצלי לתחושת ריקנות גדולה ומחסור בכוחות להאיר את סביבתי, דבר שפוגע הכי הרבה באשתי – שהיא האשה הכי טובה ומדהימה בעולם – ובבית, מה שמציף אצלי הרבה רגשות אשם. אודה מאוד לעצת הרב.

מענה:

העיקר הוא להיות יהודי טוב, כל יום לעשות טובה ליהודי הן בעבודה הן בבית עם אשתך היקרה והילדים האהובים. בגליון משפטים של 'נפלאות' הובא סיפור חסידי על לעשות טובה ליהודי בכל יום – צריך לחפש זאת במודע. על ידי שעושים טובה ליהודי מתמלאים שמחה, "ששון

ושמחה ישיגו ונס יגון ואנחה" של הרגשת הריקנות בחיים ד"דע איניש בנפשיה". באמת, בכל אחד יש ריקנות, שהיא תוצאת הצמצום הראשון. ה' ברא את העולם מתוך הרגשת ריקנות – הרגשת הריקנות היא המקום הפנוי לעמידת העולמות.

רצוי מאד שתמצא את הזמן למסור שיעור בישיבה שלידכם. בכך ודאי תעשה טובה לכל התלמידים שם, שישמעו מנגינה אחרת...

צריך להודות כל יום כמה שה' אוהב אותך ונתן לך אשה טובה ומסורה, "אשת חיל עטרת בעלה" ("מעין עולם הבא"). גם ההודיה התמידית לה' ממלאת את חלל החיים ו"בינה שמחה עד הוד אתפשטת", במקום ההוד מאירה השמחה בנפש.

תזכה-תזכו, אתה עם אשתך, לעבוד את ה' בשמחה תמיד, ללמוד ללמד לשמור ולעשות את כל מצות תורתנו הקדושה בשמחה והכרת הטוב, ובא לציון גואל. אשמח לשמוע מכם ומשלומכם לעתים יותר קרובות! ד"ש חם לכל המשפחה.

גמילה מאלכוהול ויין לקידוש ופורים

לפני שחזרתי בתשובה היתה לי בעית התמכרות קשה לסמים ואלכוהול ובמסגרת הטיפולית בה הייתי התחלתי את תהליך החזרה בתשובה ממש 'למטה'. ב"ה כבר כמה שנים אני שותה אלכוהול ולא משתמש בסמים. שאלתי היא מה עלי לעשות בקידושים בשבתות וימים טובים וכמובן, מה בנוגע לפורים – האם אני יכול לשתות במקרים האלו, או שבגלל העבר שלי עדיף שלא?

מענה:

כלל גדול בתורה ששלוחי מצוה, וכן מקיימי מצוה, אינן ניוזקים.

יסוד עבודת ה', כמו שכתוב בספר הזהר וכפי שמוסבר היטב בספר התניא, הוא "מח שליט על הלב". כל החיים צריך להיות "מח שליט על הלב" (זוהי מדת הבינוני, ועל כל אחד ואחד מאתנו נאמר "הלואי בינוני"). ה' עזר לך להגמל מההתמכרות שהיתה לך ונתן לך את התכונה הזאת והכח הזה של "מח שליט על הלב" (כלומר על חיצוניות הלב, ששם מקום התאוות

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

אֶלְכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם

עד כמה הקשר בינינו 'נוגע' לו. שמעתי שזהו רוצה אותי, אבל לא שהיא צריכה אותי. מחבר טוב הייתי מצפה שיאמר משהו כמו: "שמע, אתה חבר אמת. לא יודע איך הייתי מסתדר בלעדיך". עכשיו ננסה הפוך: נניח שהחבר הטוב היה בא ואומר לי: "רוי, אני ממש לא יכול בלעדיך. אתה חביב, אבל חביב לקרא לי בשאתה יוצא למגרש. אני מכרח שנהיה תמיד יחד". נשמע טוב? אולי, אבל אם המנגינה הזו תחזור על עצמה היא תהפך בסוף להיות מעיקה. מה, הוא חביב אותי? אני חביב לו משהו? ובכלל אם בייף לנו יחד אז למה צריכה להכריח? אתם יודעים, אהבה יכולה לפעמים להפוך לחונקת.

היום נדבר על הדבר הכי חשוב בעולם! יותר נכון: למה כל כך חשוב שהיא בכלל יהיה, העולם שה' ברא. לשם מה הוא נברא? אבל לפני שנתחיל אני רוצה לשאל אתכם שאלה. אם היה פונה אליך החבר הכי טוב שלך ואומר: "שמע רוי, נחמד לי אתה, אתה דוקא ילד בסדר". איך היית מרגיש? אני הייתי קצת נפגע. לתשובה כזו הייתי מצפה מחבר רגיל, לא מהחבר הכי טוב. רק נחמד?! נשמע שיש לו כמה תחביבים ואני פנוראה אחד מהם... זה אומר שהיא פנוראה יכול להסתדר גם בלעדי. מה חסר לי בתשובה? לשמע ממנו לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

פורים גם אפשר לצאת ידי חובת מצות משתה פורים עם טפה אחת של יין, שבבילך זה נקרא "עד דלא ידע". בברכת הצלחה בכל.

ידי חובה לכתחילה על ידי השמיעה מאחר אך טוב לטעום טפה מהקידוש (בכל אופן, הגם שאף אם אינך שותה כלל אתה יוצא ידי חובת קידוש). לגבי

והמשיכה אחר מותרות, מה שאין כן פנימיות הלב, שם האהבה המסותרת לה' וגילוי היחידה (שבנפש). לגבי קידוש אפשר לצאת

הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה
בתחתונים".

על תאונה אין קליאות

האם תאונה היא דבר טוב? בדרך כלל
אנחנו אומרים שלא. יהודי לא אמור
ללכת אחרי תאונות, אחרי מה ש'בא
לו', אלא רק אחרי מה שה' רוצה בו.
אצל חסידים מקבל שלא אומרים על
שום דבר גשמי "אני חייב אותו", אלא
רק "אני רוצה אותו". יהודי חייב רק את
ה', ועם כל השאר כבר נסתדר...

אבל אצל ה' תאונה היא כבר משהו
אחר. על מאמר חכמינו זכרונם לברכה
"נתאנה הקדוש ברוך הוא להיות לו
דירה בתחתונים" אומר אדמו"ר הגון
"על תאונה אין להקשות קשיות". למה?
כי התאונה של ה' מגיעה ממקום שמעל
לשכל שלנו.

ובכל זאת, כדי שגם השכל הקטן
שלנו יוכל לטעם משהו מהחשק שיש
לה', ננסה להבין ממנו משהו.

צירוף פתחתנים

התאונה של ה' היא להיות... דוקא
איפה שהכי פחות היינו מצפים. אני
זוכר שבכתה א יצאנו לטיול שנתי בגן
החיות. עברנו בין הפלובים ופתאום
אני שומע קול מוזר וצורמני מאחורי:
"ילדים, לא לעבר אותי". מי זה?
המדריך בכלל הולך מקדימה! אני
מסובב את הראש ורואה שזה... התפי!

עם רוצה וגם חיה

אז איזה חבר אני מחפש באמת? כזה
שיש בו את שני הדברים יחד. מצד אחד
אני מחפש מישהו שיהיה לי כייף ונעים
אתו, בלי שאף אחד אחר יכריח אותנו.
אבל מצד שני, אני רוצה מישהו שאני
והוא מכרחים אחד את השני, שממש
יהיה אכפת לנו זה מזה, שבלעדיו חסר
לי משהו.

במלים קצת יותר מסבכות: אני
רוצה חבר שאני מכרח אותו. רוצה
להיות חייב וחייב להיות רוצה...

לרצון מסוג זה קוראים במלה אחת
— תאונה. בתאונה אני רוצה משהו בלי
שאף אחד כופה או מכריח אותי, רק
כי 'בא לי', אבל שהוא יהיה בדוקא,
שבלעדיו לא שווה לי כלום.

תאונה בקדושה ברוך הוא

איה כל זה קשור אלינו? כי הרצון של
ה' לברא את העולם הוא רצון מהסוג
הזה. לה' הרי לא חסר כלום — יש לו
הכל והוא גם יכול הכל. בספרי הקבלה
קוראים לשלמות שלו 'אין סוף'. אז
מה פתאום הוא צריך שיהיה עולם?
מה חסר לו? מישהו מכריח אותו? נו,
באמת, מי יכול להכריח את ה'...

ובכל זאת ה' רוצה את העולם.
רוצה? חז"ל אומרים לנו הרבה יותר
מזה. לה' יש תאונה לכך. הוא ממש
משתוקק לברא את העולם וכל מה
שקורה בו ממש 'נוגע' לו. "נתאונה

עושה את זה? מנהג של אבות פנוראה...
 אז מה כל כך משעשע במשחק
 המחבואים הזה? איך זה ששניהם לא
 מתעצפים ממנו? האמת, את שימי הקטן
 אני יותר מבין. תחשבו: כל פעם מחדש
 נעלם לו אבא מאחורי משענת הכסא,
 ומי מבטיח לו ששוב יחזור? בכל פעם
 שאבא מציץ הוא מפתע מחדש ופורץ
 בצחוק מתגלגל. אבל מי שמעניין פה
 הוא אבא – מה כל כך משעשע אותו?
 נראה לכם שגם הוא מפתע? תתפלאו,
 אבל כן. הצחוק של שימי מפתיע אותו
 בכל פעם מחדש. נכון, אני אבא שלך
 מאז שנולדת ועד היום, אבל לא ידעתי
 עד כמה אני מפתיע! לא שערתי עד
 כמה אתה צריך אותי...

למשחק הזה עם העולם, אתנו –
 ה' משתוקק. בכל פעם שאני לומד,
 מתפלל או מקים מצוה ה' מפתע
 מכך מחדש ומתמלא בתענוג גדול.
 זו התאוה שלו! בצווי לבנית המשכן
 אומר ה' "ועשו לי מקדש", ה' רוצה
 בתוך העולם בית לגור בו, אבל לא
 רק במשכן אלא גם אצלי ואצלך –
 "ושכנתי בתוכם!"

שנזכה לעשות לו יתברך דינה
 בתחוננים!

שבת שלום ומברך!

5?

פרצנו בצחוק מתגלגל. למה כל כך
 צחקנו? כי האחרון שצפינו שיפתח את
 הפה וידבר הוא בעל חיים וההפתעה
 הלא-צפויה גרמה לנו שעשוע גדול.

זו גם התאוה של ה' בבריאת העולם.
 לה' יש חשק גדול להתגלות ואפלו
 לגור במקום שבו הוא הכי לא נמצא.
 יש בכלל מקום כזה? ה' הרי נמצא
 בכל מקום בעולם – למעלה, למטה
 ובצדדים. איפה נדמה לנו שלא? אצלנו,
 בגי האדם. אנחנו עסוקים כל היום בכל
 מיני דברים חשובים ושוכחים מהדבר
 החשוב באמת – מה'.

שאלו פעם את הרבי מקאצק
 בפשה ילד: "איפה ה' נמצא?". ענה
 להם הילד הפקח: "איפה שנותנים לו
 להכנס...". החדוש הכי גדול הוא שה'
 יתגלה אצלנו. כאשר יהודי עוזב את
 עניניו ופונה אל ה' זה מפתיע אותו בכל
 פעם מחדש.

דלתק מחבואים

לאבא ושימי משחק קבוע: אבא
 מסתתר מאחורי משענת הכסא,
 שימי המבהל מנסה לאתר אותו, אבא
 מגיח מצדה השני של המשענת ושימי
 פורץ בצחוק מתגלגל. כך הם מסגלים
 להשתעשע שוב ושוב, עשרות פעמים,
 בלי להתעייף. מכירים? גם אבא שלכם

איך אתה מתפלל?

החסידות מסבירה שהתפלה היא עמוד-השדרה של כל עבודת ה', בלימוד התורה וקיום המצוות, ומדריכה כיצד להתפלל באריכות ובהתבוננות. לעתים נדמה ש"עבודה שבלב" פנימית זו, שבדורות הקודמים היתה יסוד היסודות של החסידות, קצת אבדה ממעמדה בדור שעסוק יותר בפעילות המופנית חוצה, שואף למהפכה של גאולה בעולם כולו. האם כך הם פני הדברים?

אליבא דאמת, ההיפך הוא הנכון. דווקא כדי לא לאבד את הדרך בשליחות אסור לנו לאבד את נקודת-האיכות הפנימית והעיקרית של האריכות בתפלה – העמידה נוכח פני ה' והרגשת רחמיו עלינו, שמעניקות השראה לכל היום כולו. גם אם בדברים מסוימים עבודת התפלה שלנו מקבלת סגנון שונה, דווקא מתוכה צומח חזון אמיתי של תשובה וגאולה עד לקיום היעוד "כי בתי בית תפלה יקרא לכל העמים".

בגליון שלפנינו ראיון מיוחד עם הרב גינזבורג על עבודת התפלה בדורנו, לצד שיעור ארוך ומיוחד על נפלאות האהבה בין איש ואשתו ועל 'מסורת הנפלאות' בכל התנ"ך.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

